

Vliv coming out na kvalitu života homosexuálně orientovaných žen

Bc. Markéta Sedláková

Diplomová práce
2012



Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Markéta SEDLÁKOVÁ**

Osobní číslo: **H10588**

Studijní program: **N 7501 Pedagogika**

Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Vliv coming out na kvalitu života homosexuálně orientovaných žen**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti homosexuality.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvalitativního výzkumu za využití techniky rozhovoru.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BAKALÁŘ, Petr. Psychologie v otázkách: cvičení pro rozvoj psychologického uvažování, schopností pozorovat. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-330-7.

ŠVAŘÍČEK, Roman; ŠEĐOVÁ, Klára. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha : Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

UZEL, Radim; MITLÖHNER, Miroslav. Vybrané otázky lidské sexuality. Hradec Králové : Gaudeamus, 2007. ISBN 978-80-7041-609-9.

WEISS, Petr; ZVĚŘINA, Jaroslav. Sexuální chování v ČR – situace a trendy. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-558-X.

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Radana Kroutilová Nováková, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce:

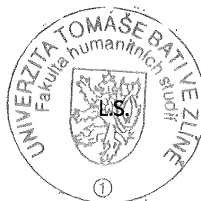
30. listopadu 2011

Termín odevzdání diplomové práce:

27. dubna 2012

Ve Zlíně dne 12. ledna 2012


doc. Ing. Anežka Lengalová, Ph.D.
děkanka




Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 27.4.2012

Sedláková

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Diplomová práce je zaměřena na oblast kvality života homosexuálně orientovaných žen po coming out. V teoretické části vymezují a definují pojmy, jako jsou kvalita života, homosexualita obecně a coming out. Praktická část se zabývá zpracováním kvalitativního výzkumu. Výzkumné šetření bylo orientováno na ženy s homosexuální orientací starší osmnácti let. Cílem této práce bylo zjistit, zda coming out má vliv na kvalitu života u respondentek především v oblasti mezilidských vztahů. Získaná data byla zpracována pomocí otevřeného a axiálního kódování. Tato práce by mohla být přínosem jak pro odborníky, tak homosexuálně orientované jedince a širokou veřejnost.

Klíčová slova: kvalita života, homosexualita, sexuální norma, registrované partnerství, homofobie, coming out, rodina

ABSTRACT

This thesis is focused on the lesbians life quality and coming out. In the theoretical part I describe and define concepts such as quality of life, general homosexuality and coming out. The practical part deals with the processing of qualitative research. The survey was focused on homosexual women over eighteen years. The aim of this study was to determine whether comingout affects the quality of life of respondents especially in interpersonal relationships. The obtained data were processed using open and axial coding. This thesis could be beneficial to both specialists and homosexually oriented individuals.

Keywords: quality of life, homosexuality, sexual norm, registered partnership, homophobia, coming out, family

Děkuji paní Mgr. Radaně Kroutilové Novákové, Ph.D. vedoucí mé diplomové práce za odborné připomínky, cenné rady, konzultace a obětavou pomoc při zpracování mé závěrečné práce.

Dále děkuji všem respondentkám, které se účastnily mého výzkumu, bez kterých by tato práce nemohla vzniknout.

OBSAH

| | |
|--|-----------|
| ÚVOD..... | 10 |
| I TEORETICKÁ ČÁST..... | 12 |
| 1 KVALITA ŽIVOTA..... | 13 |
| 1.1 DEFINICE KVALITY ŽIVOTA | 14 |
| 1.2 WELL-BEING | 15 |
| 1.3 ROZDĚLENÍ KVALITY ŽIVOTA | 16 |
| 1.4 PŘÍSTUPY KE KVALITĚ ŽIVOTA | 17 |
| 1.4.1 Psychologický přístup ke kvalitě života..... | 17 |
| 1.4.2 Fyziologický/medicínský přístup ke kvalitě života..... | 17 |
| 1.4.3 Kvalita rodinných vztahů | 18 |
| 1.4.4 Psychoterapeutický přístup ke kvalitě života..... | 18 |
| 1.4.5 Sociologický přístup ke kvalitě života | 18 |
| 1.4.6 Ekologický a environmentální přístup ke kvalitě života..... | 19 |
| 1.4.7 Vzdělání a kvalita života..... | 20 |
| 2 HOMOSEXUALITA..... | 21 |
| 2.1 HISTORIE HOMOSEXUALITY..... | 21 |
| 2.2 ROZDĚLENÍ HOMOSEXUALITY | 23 |
| 2.3 HOMOSEXUALITA V PŘÍRODĚ | 25 |
| 2.4 ŽENSKÁ HOMOSEXUALITA..... | 25 |
| 2.5 SEXUÁLNÍ NORMA | 26 |
| 2.6 POKUSY O LÉČBU HOMOSEXUALITY | 27 |
| 2.6.1 Metoda averzivní..... | 28 |
| 2.6.2 Starší psychoanalytická metoda | 28 |
| 2.6.3 Stereoaktické metody | 28 |
| 2.6.4 Kastrace..... | 28 |
| 2.6.5 Dörnerova metoda..... | 28 |
| 2.6.6 Pokusy o adaptaci v současnosti | 29 |
| 2.7 HOMOSEXUÁLNÍ SOUŽITÍ..... | 29 |
| 2.7.1 Registrované partnerství v Evropě | 29 |
| 3 COMING OUT | 31 |
| 3.1 FÁZE COMING OUT..... | 33 |
| 3.2 HOMOFOBIE JAKO ZABRAŇUJÍCÍ OKOLNOST COMING OUT | 34 |
| 3.3 KŘESŤANSTVÍ A COMING OUT..... | 34 |
| 3.4 COMING OUT JAKO ŽIVOTNÍ UDÁLOST | 35 |
| 3.5 COMING OUT A SPOLEČNOST | 36 |
| 3.6 ROLE RODINY PŘI COMING OUT | 38 |
| II PRAKTICKÁ ČÁST | 41 |
| 4 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU..... | 42 |

| | | |
|----------|--|-----------|
| 4.1 | VÝZKUMNÝ PROBLÉM | 42 |
| 4.2 | CÍL VÝZKUMU | 43 |
| 4.3 | DRUH VÝZKUMU | 43 |
| 4.4 | VÝZKUMNÁ METODA | 43 |
| 4.5 | ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT..... | 44 |
| 4.6 | PRŮBĚH VÝZKUMU | 44 |
| 4.7 | CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO SOUBORU | 46 |
| 5 | VYHODNOCENÍ VÝZKUMU | 49 |
| 5.1 | OTEVŘENÉ KÓDOVÁNÍ..... | 49 |
| 5.1.1 | Pre-coming out | 49 |
| 5.1.2 | Coming out rodině..... | 54 |
| 5.1.3 | Rodinná situace bezprostředně po coming out..... | 59 |
| 5.1.4 | Coming out okolí..... | 61 |
| 5.1.5 | Možné nesnáze v životě lesby | 66 |
| 5.1.6 | Současný stav | 73 |
| 5.2 | AXIÁLNÍ KÓDOVÁNÍ | 79 |
| 6 | SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU | 82 |
| | ZÁVĚR | 84 |
| | SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY..... | 85 |
| | SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK..... | 89 |
| | SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK..... | 90 |

ÚVOD

Než zmíním, proč jsem si vybrala právě toto téma, ráda bych vysvětlila spojitost této práce se sociální pedagogikou. Sociální pedagogika je vědní obor, který se zabývá celou společností. Jsem toho názoru, že právě sociální pedagogika by měla působit například ve školách či mimoškolních zařízeních v oblasti sexuální výchovy, do které zajisté spadá i oblast homosexuality. Nezletilí se tak dozví o tom, že existují i varianty sexuality a ne každý musí být heterosexuální, tak jak vidíme v nejbližším okolí kolem sebe. V takovém kolektivu, který se o homosexualitě dozví, může být třeba i jedinec homosexuálně orientovaný, kterému by tato informace mohla pomoci s vlastním coming out a stejně tak by mu mohlo pomoci, že jeho spolužáci budou vědět, o čem je řeč, a tak by se mladý homosexuál mohl ke své orientaci přiznat poněkud klidněji. Co se týče slova „přiznat“, které se tak často v souvislosti s coming out pojí, přijde mi poněkud nevhodně volené. Zní to, jakoby jedinci menšinově orientovaní provedli něco špatného, i když vlastně nic neudělali. Pouze se narodili s trochu jinou orientací než majorita. Dále se sociální pedagogika zabývá prevencí nejrůznějších jevů, vzděláváním a osvětou. Všechny těchto oblastí by se měla dotýkat i v případě homosexuality, protože s tímto jevem se můžeme setkat na každém kroku. Třeba i pedagožka ve školce či škole může být lesba a nemusela by se za to stydět a rodiče dětí by mohli o této skutečnosti klidně vědět.

Proč jsem si vybrala právě homosexuálně orientované ženy? Za prvé mě k tomuto tématu přivedla kamarádka, která se přátelí s homosexuálně orientovanou ženou. Často jsme o ní diskutovaly a to mě přinutilo se zamyslet, kolik jedinců se musí v životě potýkat s nepříjemnostmi souvisejícími s jejich sexuální orientací. Stejně tak i jejich rodiny se musí vyrovnat s tím, že mají mezi sebou člena homosexuála. Druhý z důvodů byl, že dle mého názoru se ženské homosexualitě nepřikládá takový význam jako mužské. Pod pojmem homosexualita si lidé si většinou vybaví mužskou alternativu homosexuality. Touto variantou se zabývají více i média, filmy, romány apod. Lidé jakoby ženskou homosexualitu pořádně nevnímali.

V této práci se budu snažit v teoretické části objasnit pojmy, jako jsou homosexualita, kvalita života, coming out a postoj rodiny a veřejnosti k této problematice.

V různých dobách a kulturách se přistupovalo k homosexualitě různými způsoby. Ať už šlo o zákazy homosexuality a porušování zákonů nebo na druhé straně se vyskytovaly například u přírodních národů společnosti, které homosexualitu braly jako samozřejmost a naopak odsuzovaly heterosexuality. V současné době se v České republice postoj veřejnos-

ti lepší v tom smyslu, že homosexualita již není trestná a není považována za nemoc. I díky tomuto mohou homosexuálně orientovaní jedinci prožít plnohodnotný a kvalitní život téměř stejně jako heterosexuálové.

Za kvalitu života se v dnešní době považuje spokojenost či nespokojenost jedince se životem, kdy důležitou roli hrají aspekty lidského života, jako jsou zdraví, partnerství, sociální pohoda, štěstí, aj. Ne všichni občané našeho státu (ale i jiných) přijímají však homosexualitu stejně jako heterosexualitu. V tom případě můžeme hovořit o homofobii. Tam, kde se tento jev vyskytuje, obvykle homosexuál svoji orientaci tají z důvodu strachu z reakce na skutečnost. Někdy to může zajít i tak daleko, že se snaží přizpůsobit většině a uzavře heterosexuální svazek, ve kterém není spokojený.

Cílem praktické části této práce je zjistit, jestli se nějakým způsobem změnila po coming out kvalita života homosexuálně orientovaných žen, jak probíhalo oznámení své orientace nejbližším, jaká byla na toto reakce a jak vypadá současná situace. Po skončení výzkumného šetření mě napadla myšlenka, že vlastně nevím, proč tyto ženy zkoumám, přišly mi všechny úplně „normální“ a jejich orientaci jsem neviděla jako něco, s čím by měl být ve společnosti problém. Byla bych ráda, kdyby každý po přečtení této práce vnímal tyto ženy o něco lépe než doposud.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 KVALITA ŽIVOTA

Kvalita života se stala v posledních třiceti letech nedílnou součástí všech vědních oborů. Tento koncept, který byl původně politologický a ekonomický, si získal své stálé místo i ve společenských vědách, jako jsou sociologie a psychologie. Kvalitou života se zabírají i obory lékařství, ošetrovatelství a pedagogiky (Mühlpachr, Vaďurová, 2005, s. 5).

Výzkumy studující kvalitu života lidí by neměly mít charakter jednorázového šetření, protože kvalita života se mění v čase jak u jednotlivců, tak skupin. Proměny kvality života by se měly postihnout z hlediska pomáhajících profesí, protože ty se snaží ve spolupráci s klienty tuto kvalitu zlepšit, anebo ji přinejmenším alespoň udržet (Mareš, 2006, s. 95).

Pigou v roce 1920 poprvé zmínil pojem „kvalita života“ ve své práci zabývající se ekonomikou a sociálním zabezpečením. Bohužel se nesetkal s ohlasem, a tak byl pojem znovu obnoven až po druhé světové válce, kdy se odehrály významné události. Díky Světové zdravotnické organizaci, která v té době rozšířila definici zdraví o fyzickou, duševní a sociální pohodu, se vedly diskuse o měřitelnosti kvality života. Za druhou významnou událost můžeme označit impuls pro různá sociální hnutí, která vznikala kvůli rostoucí sociální nerovnosti mezi jednotlivými západními společnostmi v 60. letech 20. století. Američtí prezidenti J. F. Kennedy a L.B. Johnson uvedli do politiky tento pojem zejména v programech „The Great Society“ a „The Beautiful America“. USA tímto chtěly změnit image „amerického způsobu života“, aby už nevypadaly jako vykořisťovatelé a nekulturní barbaři. Úcta k menšinám a pomoc rozvojovým zemím se staly hlavním předmětem zájmu (Maříková, Petrusek, Vodáková, 1996, s. 557).

V Evropě v roce 1968 vzniká nevládní organizace založená ve Švýcarsku Římský klub. Tato organizace se věnovala kritice negativní tendence kapitalistické společnosti, odsuzovala zbrojení, vyzývala k potlačení hrozby jaderné války a hledala způsoby humanizace světa a lidu. Hlavní aktivitou tohoto klubu bylo programové zvyšování životní úrovně lidí a jejich kvality života. S tím souviselo zkoumání globálních problémů a návrhy jejich řešení. V současnosti bychom mohli hovořit o globalizaci.

V 70. letech 20. století vyšlo mnoho publikací zaměřených na definování pojmu kvality života (quality of life= QOL), byla to především reakce na program Římského klubu. W. Forrester vymezil první faktory ovlivňující kvalitu života. Mezi ně patří zabezpečení potravinami, finance, zabezpečující životní standard, stav znečištění životního prostředí, hodnota růstu počtu obyvatel. Toto vymezení si převzala a upravila OSN v roce 1961, kdy

přijala 12 faktorů (stav ochrany zdraví, životní prostředky, vzdělání, pracovní podmínky, stav zaměstnanosti, uspokojování potřeb, doprava a komunikace, byty a jejich výstavba, odpočinek a zábava, oblékání, sociální jistoty a osobní svoboda) a označila je pojmem „podmínky života“ (Mühlpachr, Vaďurová, 2005, s. 7-8).

„V České republice se kvalitě života věnuje Psychiatrické centrum v Praze s E. Dragomireckou, s I. Lékařskou fakultou UK v Praze- centrem lékařské etiky, s J. Křivohlavým, který se touto problematikou zabývá zhruba od 80. let 20. století a dalšími odborníky“ (Doležalová 2003, cit. podle Mühlpachr, Vaďurová, 2005, s. 9).

1.1 Definice kvality života

WHO definuje kvalitu života jako: *„jedincovu percepci jeho pozice v životě v kontextu své kultury a hodnotového systému a ve vztahu k jeho cílům, očekáváním, normám a obavám. Jedná se o velice široký koncept, multifaktoriálně ovlivněný jedincovým fyzickým zdravím, psychickým stavem, osobním vyznáním, sociálními vztahy a vztahem ke klíčovým oblastem jeho životního prostředí“* (WHO, cit. podle Mühlpachr, Vaďurová, 2005, s. 11).

Z definice WHO vychází i Nagpal (Dragomirecká, Škoda, 1997, cit. podle Mühlpachr, Vaďurová, 2005, s. 12), který tvrdí, že *„kvalita života je komplexní měření fyzické, psychické a sociální pohody, štěstí, spokojenosti a naplnění tak, jak je vnímána každým jedincem nebo skupinou.“*

Campbell i Convers používají stejný základ definice, kde kvalitu života vymezují jako *„subjektivně pociťované zdraví“* (Mühlpachr, Vaďurová, s. 12).

Autor používaného dotazníku SQUALA v České republice M. Zannotti (Šefflová, 2001, cit. podle Mühlpachr, Vaďurová, 2005, s. 12) chápe kvalitu života jako *„veškeré vnímání spokojenosti či nespokojenosti jedince v celém jeho životě, přičemž spokojenost s různými aspekty má také různou důležitost.“*

Empirické pojetí QOL Halečky (2001, cit. podle Mühlpachr, Vaďurová, 2005, s. 12) říká, že *„kvalita života jako taková neexistuje, význam nabývá jedině, je-li vymezeno konkrétní prostředí, ve kterém je měřena. QOL musí být vždy ve spojení s řešením otázky jaká kvalita a pro koho.“*

Maslowova teorie potřeb je základem Dickensovy definice (Dragomirecká, Škoda, 1997, cit. podle Mühlpachr, Vaďurová, 2005, s. 12) QOL jako *„měření velikosti nepoměru mezi nenaplněnými a naplněnými potřebami a přáními.“*

Podle Matouška (2008, s. 92-93) je kvalita života „komplexní kritérium používané k hodnocení efektivity sociální péče. Opírá se buď o širší definici zahrnující zdraví, sociální postavení, mezilidské vztahy, materiální podmínky, přehled denních aktivit apod. Kvalita života se dá kvantifikovat souborem hodnot nebo jednou hodnotou. Nástrojem užívaným k hodnocení této kvality jsou obvykle sebeposuzovací škály, dotazníky, strukturovaný rozhovor, někdy i posouzení jinou osobou.“

1.2 Well-being

Již několik desítek let se věnuje pozornost zkoumání kvality života v oblastech psychologie, sociologie, ekonomie, politologie a medicíny. Z psychologického hlediska se zkoumání kvality života zaměřuje na subjektivní stránku, označovanou jako *štěstí* nebo subjective well-being (SWB) či psychological well-being (PWB) ale i jinak. Pro vymezení obsahu subjective well-being (zkoumání štěstí a spokojenosti) měly zásadní význam tři práce. Bradburnovo hedónické pojetí štěstí a kvalitního života tvrdí, že kladné a záporné emoce nejsou dvěma póly stejné dimenze, ale jsou to různé dimenze ovlivňované různými proměnnými. Tato teorie ho vedla k tomu, že v kvalitním životě převažují kladné emoce nad zápornými. Andrews a Whitney o několik let později určili škálu k měření celkové spokojenosti se životem. Ve stejném roce Campbell, Converse a Rodgers zveřejnili práci, která se věnovala hledání souvislosti mezi celkovou spokojeností se životem a spokojeností s jednotlivými oblastmi, jimiž jsou například rodina, práce, zdraví, dosažená úroveň vzdělání aj. Kromě štěstí a spokojenosti jsou hlavně v medicínských a příbuzných vědách, mezi dimenze subjektivní kvality života zahrnovány i subjektivní zdraví (Payne, 2005, s. 415-416).

Problematikou štěstí se zabýval už Aristoteles, který se o něm vyjadřuje jako o touze po nejvyšší blaženosti (eudaimonia). Tato touha nejen pro něj znamenala nejvyšší dobro a to jak osobní, tak politické. Aristoteles k této teorii přiřadil velké množství poznámek, které měly upřesnit, že nejde jen o to se dobře najíst či opít. Již v antice se tedy můžeme setkat s dimenzí, která klade důraz na mravní charakter šťastného člověka, dále na jeho ctnosti a na jeho hodnoty (Křivohlavý, 2007).

Podle Možného (2002, s. 14- 16) je za well-being podle sociální psychologie považován stav pohody, spokojenosti či štěstí, který se skládá ze tří komponent: nepřítomnost pocitu neštěstí a nespokojenosti, deprese a úzkosti. Jak autor uvádí, z přehledových studií plyne, že ženy bývají o něco šťastnější než muži. Na druhou stranu ale trpí častěji depresemi a

prožívají své city intenzivněji. Co se týká věku lidí, s jeho nárůstem se zvyšuje i pocit pohody. Je to nejspíše tím, že starší lidé jsou na tom materiálně líp. Zde je dobré si položit otázku, zda bohatství může udělat člověka šťastnějším. Empirická tvrzení říkají, že ano. Ale za hlavní zdroj subjektivního pocitu štěstí lze považovat mezilidské vztahy- zejména rodinu a přátelství. Na dalších místech uspokojení se řadí vlastní práce a ještě významnějším je kvalita prožívání volného času.

Sociologie zkoumá spíše welfare= blahobyt. Sociologii zajímá stav a variabilita úrovně kvality života celé společnosti. Pro mezinárodní srovnávání kvality života v sociologii je velmi žádaná úroveň hrubého domácího produktu na hlavu, která se považuje za objektivní ukazatel. Nicméně tento ukazatel nemusí být ve všech směrech přínosný.

Křivohlavý (2007) tvrdí, že pro jedince je důležité, jak se dívá na svět okolo sebe a na život jak obecně, tak osobně. Šťastný člověk nemůže být ten, který nemá pro co žít a kterému o nic v životě nejde. Jedinec, který se vlastní vůlí rozhodl, určil si cíl z vlastní iniciativy a nikdo mu nic nenařídil, co má a nemá dělat, je podle autora šťastný.

1.3 Rozdělení kvality života

Engel a Bergsma rozlišují tři hierarchicky odlišné sféry kvality života (Křivohlavý, 2002, s. 163-164). V **makrorovině** jsou ve středu zájmu otázky života celé země nebo kontinentu. Kvalita života je zde součástí základních politických úvah, jako jsou hladomory, boje proti terorismu, epidemie, chudoba atp. **Mezorovina** se zabývá měřením QOL v malých sociálních skupinách, př. podnik, škola, nemocnice, domovy pro seniory. V popředí jsou otázky oblasti sociálního klimatu a vzájemných vztahů mezi lidmi, sdílení hodnot, uspokojování nebo neuspokojování základních potřeb každého člena skupiny. Na **personální rovině** uvažujeme život jednotlivce, může to být pacient, lékař či naprosto kdokoliv. Týká se každého jedince jednotlivě. Člověk subjektivně hodnotí zdravotní stav, bolesti, spokojenost, naděje a další. Do tohoto vstupují také osobní hodnoty jednotlivce, představy, očekávání, přesvědčení aj., které mohou vnímání kvality života ovlivnit. U **roviny fyzické existence** jde o pozorovatelné chování druhých lidí, které je objektivně měřitelné a srovnatelné, např. chůze před a po ortopedické operaci.

OSN pravidelně monitoruje a hodnotí kvalitu života všech států světa právě z makroroviny. Používá k tomu tři základní údaje: HDP na obyvatele, který hovoří o síle ekonomii-

ky a možnostech, které dává k dispozici, vzdělanost obyvatelstva (gramotnost) a průměrná délka života obyvatel (Chytil, Sýkorová, 2004, s. 136).

Vymětal (2010, s. 214-215) rozděluje kvalitu života na dvě dimenze. **Objektivní kvalita života** se týká sledování materiálního zabezpečení, sociálních podmínek života, sociálního statusu a fyzického zdraví. Je to tedy souhrn ekonomických, sociálních, zdravotních a environmentálních podmínek ovlivňujících život člověka. **Subjektivní kvalita života** sleduje jedincovo vnímání svého postavení ve společnosti v kontextu jeho kultury a hodnotového systému. To jak je člověk spokojený, je závislé na jeho osobních cílech, očekáváních a zájmech.

1.4 Přístupy ke kvalitě života

Různí autoři přistupují ke kvalitě života různě, protože každý je odborníkem ve svém oboru. OSN ve svém programu Agenda on Ageing for the 21st Century rozeznává šest základních oblastí QOL. Níže se pokusím nastínit přístupy ke kvalitě života dle různých autorů.

1.4.1 Psychologický přístup ke kvalitě života

Prožívání, myšlení a hodnocení člověka, jeho potřeby a přání, sebehodnocení, seberealizace, sebeaktualizace a negativní indikátory (př. trauma, krize, deprese, poruchy nálad atp.) jsou předmětem zájmu tohoto přístupu. Tento přístup pracuje s termínem „**well-being**“ neboli spokojenost, pohoda (viz podkapitola Well-being) (Doležalová 2003 cit. podle Mühlpachr, Vaňurová, 2005, s. 31).

1.4.2 Fyziologický/medicínský přístup ke kvalitě života

Kvalita života a zdraví jsou hlavními pojmy tohoto přístupu. Zdraví podle WHO je „*stav úplné fyzické, psychické a sociální pohody, nikoli pouze nepřítomnost nemoci nebo tělesné chyby*“. Nemoc je definována jako „*stav organismu, vznikající působením vnějších nebo vnitřních okolností, narušujících správné fungování a rovnováhu. Dochází k poruchám funkce a struktury orgánů, vedoucím k výskytu příznaků nemoci a dalším důsledkům.*“

Křivohlavý (2001, s. 28-38) rozlišuje dvě základní dimenze zdraví: zdraví jako prostředek k realizaci určitého cíle a zdraví jako cíl sám o sobě. V tomto vymezení se pohybují různé **teorie zdraví**. Křivohlavý jich uvádí sedm: zdraví jako zdroj fyzické a psychické síly, zdraví jako metafyzická síla, salutogeneze, zdraví jako schopnost adaptace, zdraví jako schopnost dobrého fungování, zdraví jako zboží, zdraví jako ideál.

Libigerová a Müllerová (2001, cit. podle Mühlpachr, Vaňurová, 2005, s. 27) rozdělují zdraví do čtyř základních kategorií: tělesný stav a funkční schopnosti, psychický stav a pocit pohody (životní spokojenost), sociální vztahy, ekonomická situace a zaměstnání.

1.4.3 Kvalita rodinných vztahů

Kvalita rodinných vztahů má vliv nejen na zdraví, ale i na vznik zdravotních potíží či průběh různých onemocnění se objevuje v odborné literatuře v různých podobách již od poloviny minulého století. Rodina představuje výjimečný sociální systém, jehož členství je založeno na kombinaci biologických, právních, citových, geografických a historických pout. Členství v rodině končí pouze smrtí jedince, protože rodinná pouta není možné přerušit či zničit (Carr, 2001 cit. podle Mareš, 2006, s. 48).

Jedním z úkolů rodiny je příprava dítěte na setkání se širším světem a formovat jeho postoj ke všem dalším skupinám ve společnosti. Kvalita rodiny se promítá do zdravotního stavu jejich členů v několika oblastech: etiopatogeneze, léčba a rehabilitace (Vymětal, 2003, s. 97).

Pokud se v rodinných vztazích vyskytnou konfliktní či chaotické vztahy mezi rodiči, může se toto promítnout do zdravotního stavu dítěte, resp. závislejšího člena rodiny. Čím je dítě mladší, tím snáze reaguje na duševní nepohodu somaticky. I adolescenti rodinnou situaci velice vnímají, i přesto, že se mohou tvářit, že je nic netrápí. Špatné rodinné vztahy pak mohou mít neblahý vliv na postupnou identifikaci se světem (Balcar, Langmaier, Špitz, 2000, s. 24-25).

1.4.4 Psychoterapeutický přístup ke kvalitě života

Tento přístup bývá uplatňován při rehabilitaci pacientů, kdy je cílem co nejvyšší možná kvalita života. Rozhodující ukazatel pro volbu léčby u chronicky nemocných a nevléčitelných pacientů je vlastní hodnocení kvality života. V tomto pojetí to znamená, že člověk rozvíjí a naplňuje své pozitivní možnosti, i když mohou být nemocí omezeny (Vymětal, 2003, s. 133-135).

1.4.5 Sociologický přístup ke kvalitě života

Pojem kvalita života je v sociologii užíván ve 4 skupinách. QOL jako **odborný pojem**, který vyjadřuje kvalitativní stránky životních procesů a kritéria jejich hodnocení. Kvalita života je zde posuzována podle indikátorů životního prostředí, ukazatelů zdraví a nemoci,

úrovně bydlení, mezilidských vztahů, volného času, možností se podílet na řízení společnosti, osobní i kolektivní bezpečnosti, sociálních jistot a občanských svobod. Toto je nejvíce podobné vymezení QOL z pohledu medicíny a ekonomie. QOL jako **programové politické heslo**, které obrací pozornost k novým úkolům společnosti, které budou přesahovat materiální úroveň a vojenskou sílu. QOL jako **sociální hnutí** za kvalitu života, které vzniklo z iniciativy ekologických, protikonzumních a protirasových hnutí. QOL jako reklamní zcela **bezobsažný slogan**, který nabízí nové oblasti konzumu - zejména volný čas, cestování, bydlení, vnímání umění (Maříková, Petrušek, Vodáková, 1996, s. 557).

Kvalitu života z pohledu sociologie je třeba vymezit vůči životní úrovni, způsobu života a životnímu stylu. Tyto tři pojmy s kvalitou života souvisí, ale nemohou být s QOL ztotožňovány.

Životní úroveň vyjadřuje materiální a ekonomické podmínky člověka, souvisí s reálnými příjmy lidí (Sičák, 2001, cit. podle Mühlpachr, Vaďurová, 2005, s. 30).

Způsob života charakterizuje život člověka jako celek zachycující jeho charakter, obsah a strukturu. Jeho součástí je i životní úroveň a zároveň ovlivňuje i charakter životního stylu. Hlavním zájmem způsobu života je hledání specifického vztahu společnosti a jedince (Maříková, Petrušek, Vodáková, 1996, s. 1449-1450).

Životní styl je podle Maříkové, Petruska a Vodákové (1996, s. 1246) „*strukturovaný souhrn životních zvyků, obyčejů, resp. akceptovaných norem, nalézajících svůj výraz v interakci, v hmotném, věcném prostředí, v prostorovém chování a v celkové stylizaci.*“

Životní styl zkoumá vlastnosti objektů na různých úrovních: každodenní život se zabývá zákonitými změnami v jednání, empirická úroveň pojmenovává jednotlivé činnosti v lidském životě a teoretická úroveň je systém vědomostí a názorů, který zachycuje a vysvětluje určité zákonitosti v chování lidské společnosti (Mühlpachr, Vaďurová, 2005, s. 31).

1.4.6 Ekologický a environmentální přístup ke kvalitě života

Ekologicko-environmentální podmínky kvality života mají zásadní význam, protože ovlivňují přímo život člověka. V dnešní době je tento přístup velice aktuální, neboť existuje mnoho ekologických problémů a hrozeb ekologické krize (Giddens, 1999, s. 500).

1.4.7 Vzdělání a kvalita života

Vzdělání je základní součástí kvality života. Vzdělání je důležité z hlediska globálních priorit pro úspěšný vývoj států či národů. Za vývoj lze považovat konkurenceschopnost, uplatnění se, společenskou a ekonomickou úroveň. Člověk díky vzdělání nachází vlastní identitu a stanoví si životní cíle, což úzce ovlivňuje kvalitu jeho života (Mühlpachr, Vaňurová, 2005, s. 35- 37).

2 HOMOSEXUALITA

Člověk je nejen bytostí společenskou, ale i sexuální. Sexualita není pouze fyzicky součástí těla, ale i duše každého člověka. Je jedním z pilířů duševního života lidí (Pšenička, 1994, s. 73).

Sexuální chování zvířat, která žijí ve volné přírodě, je řízeno instinkty. Dá se tvrdit, že je toto chování naprogramováno, a tím je zajištěno rozmnožování zvířat a přežívání druhu. U člověka pohlavní pud je rovněž instinktivní. Tento pud způsobuje, že je muž pohlavně vzrušován a přitahován ženou a naopak. U homosexuálů je to právě tento pud, který způsobuje přitažlivost ke stejnému pohlaví. U lidí se tento pud neprojevuje jen v určité sezóně, tak jak je tomu u živočichů a taktéž u člověka dochází k probuzení pohlavní touhy dříve, než je tělesně a duševně zralý. Duševním projevem sexuality je zamilovanost, která se projevuje silnými city (Pšenička, 1994, s. 179).

Slovo **homo** pochází z řeckého původu **homos**, neboli stejný, *sex* od slova *sexus* čili pohlaví. Homosexualita tedy znamená sexuální orientaci, která je zaměřena na osoby stejného pohlaví. Muži zamilovávající se do mužů a ženy do žen (Fifková, 1998, s. 54-55).

První důležité období sexuálního vývoje probíhá začátkem třetího měsíce prenatalního života. Utváří se zevní pohlavní orgány. Druhé důležité sexuální období nitroděložního života se dá určit mezi čtvrtým až šestým měsícem (Pšenička, 1994, s. 74).

2.1 Historie homosexuality

Na počátku 19. století pojem homosexualita nebyl ještě užíván, ale homosexualita jako taková je tu už odedávna. Až maďarský psychiatr Karoly Benkert někdy v roce 1869, a to jako náhradu za hanlivé výrazy *sodomie* nebo *pederastie*, tento pojem jako neutrální zavedl do odborného jazyka. I německý autor Karl Ulrich chtěl změnit tyto výrazy za přijatelnější, a tak v roce 1862 uvedl pojem pro homosexuálního muže „Urning“ a pro homosexuální ženu „Urningin“. Pojem homosexualita později převládl jak v běžné mluvě, tak i v odborné literatuře. Hlavní zásluhu na popularizování tohoto pojmu mají tehdejší autority Richard von Kraft-Ebing a Magnus Hirschfeld. Kromě pojmu homosexualita existují i další pojmy pro tuto sexuální menšinu. Například termín německého psychiatra Karla Westphala- konkrétní sexuální cítění, nebo výraz anglické provenience- sexuální inverze, tento pojem později hojně používal klasik světové sexuologie Angličan Havelock Ellis (Budinský, Zvěřina, 2004 s. 100).

Historicky lze za první pokusy o zjištění zastoupení homosexuálů v populaci považovat výzkumy německého sexuologa Magnuse Hirschfelda. Jeho výzkumy ukázaly, že sexuální zkušenosti byly častější u svobodných mužů, bydlících ve městech a absolvujících vojenskou službu, přičemž věk, rasa, vzdělání, velikost původního bydliště a příslušnost rodiny k církvím nebylo rozhodující (Weiss, Zvěřina, 2001, s. 96-97).

Vztah společnosti k homosexuálně orientovaným lidem je vždy výsledkem doby a kultury, ve které tito lidé žijí. U starých Židů se homosexuální chování trestalo ukamenováním (Fifková, 1998, s. 54).

Ve **Starém Řecku**, tedy více než před dvěma tisíci lety, byla homosexualita spojována s vojenskou zdatností a vojenskými ctnostmi, ale i vlastnostmi mravnějšími a ušlechtlejšími, než jaké probouzí láska a náklonnost mezi mužem a ženou (Pondělíček, 2000, s. 151-152).

To, co ve starověkém Řecku nebo **Římě** patřilo u mužů k „dobrým mravům“ a u žen bylo vnímáno jako „feministická libůstka“, je jindy a jinde považováno za sexuální deviaci či trestný čin (Capponi, Hajnová, Novák, 1994, s. 54-56).

Staří **Asyřané a Egyptané** v dobách, kam sahají historické zdroje a paměti lidstva, připisovali homosexualitu některým bohům, především Horovi (bůh slunce, nebe a světla) a Setovi (bůh života a smrti). Ve středověku byla tato sexuální orientace běžná v klášteřích a ve vojsku.

Velké množství **přírodních národů**, které žijí jako naši předkové, homosexualitě přikládají vzácný výchovný či náboženský význam. V **Austrálii** i v současnosti žijí kmeny, které homosexualitu považují bez výjimky za součást procesu dospívání chlapce v muže (Pondělíček, 2000, s. 151-152).

Některé přírodní národy- např. domorodci na **Nové Guinei** žijí výhradně homosexuálně a pouze jednou v roce provádějí speciální rituál za účelem rozplodování. K heterosexuálnímu styku mají takový odpor, že se u mužů při dané příležitosti vyskytuje často impotence.

Ještě v dobách nedávno minulých se láska mezi stejným pohlavím pokládala výlučně za zvrhlost, nemorálnost. Profesor antropologie P. Mantegazza, tehdejší autorita v otázkách lásky, ještě **počátkem minulého století** prohlásil, že láska mezi muži je „nejhnusnější“ úkazem lidské psychologie a byl to přece hřích ve všech dobách a všech krajích (Capponi, Hajnová, Novák, 1994, s. 54-56).

V současné době existují v různých částech světa různé postoje vymezené jednak trestním právem, jednak převládajícími morálními pravidly. Naše republika patří dle výzkumů

k liberálnějším státům, je zde odstraněno jakékoliv diskriminování homosexuální orientace či homosexuálního chování zákonem (Fifková, 1998, s. 57).

V České republice není homosexualita trestná od roku 1961, avšak do roku 1990 bylo trestné mít pohlavní styk s nezletilými staršími 15ti let (na rozdíl od heterosexuálních styků). Vycházelo se z názoru, že je čistě na dospělých, jaký intimní život chtějí žít, avšak homosexuální kontakt dospělého s mladistvým byl považován za cosi zvráceného a byl trestně stíhán. Nejspíše to bylo proto, že existovala domněnka, že člověk se homosexuálem nerodí, a nebo se jím stává na základě prvních sexuálních zkušeností (Capponi, Hajnová, Novák, 1994, s. 54-56).

Za posledních osmdesát či devadesát let se od názorů o mravní zvrhlosti a degeneraci dochází k názorům, že jde o poruchu, ke které má jedinec dispozice již od narození. Vlivy prostředí a výchovy pak mohou tuto dispozici buď tlumit, nebo zvýraznit. Existuje něco jako **homosexuálně strukturovaná osobnost**. Pokud se ale jedinec s touto dispozicí nenarodil, pak žádné „provokující“ prostředí ani pěstované návyky tuto homosexuálně strukturovanou osobnost neutvoří. Tato pohlavní aktivita se může uplatnit dočasně i v současné moderní době, kdy se homosexuální praktiky provádí v kasárnách (i přesto, že jsou jedinci heterosexuálové), především pak ve věznicích a celkově v prostředí, kde dochází ke společenské izolaci příslušníků jednoho pohlaví (Pondělíček, 2000, s. 151-152).

Výsledky výzkumů naštěstí později ukázaly, že homosexualita je vrozená a nejčastěji vzniká poruchou vývoje hypotalamického pohlaví na rozhraní 2. a 3. měsíce prenatalního vývoje plodu. Tím se dokázalo, že nehrozí nebezpečí takové, aby homosexuálové „kazili“ mládež.

Výskyt homosexuality se v naší populaci odhaduje na **3-5%**. Uvádí se, že počet homosexuálních žen je nižší než počet mužů. Statistické údaje mohou být zavádějící, protože žena s homosexuální orientací je ve společnosti méně nápadná než homosexuální muž a tak lépe uniká pozornosti okolí (Fifková, 1998, s. 57).

2.2 Rozdělení homosexuality

Fifková (1998, s. 54- 55) uvádí, že v sexualitě jsou důležité tři oblasti: **sexuální identifikace**, **sexuální orientace** a **sexuální chování**. Porucha může nastat v kterékoli z nich, a pokud příroda tomu chce i ve všech zároveň. Pokud máme lidskou sexualitu posuzovat, hodnotit to, kým se člověk cítí být, s kým touží realizovat sexuální kontakty a jakým způsobem, je třeba si nejprve ujasnit, co je tím nenarušeným, neúchylným a neodchýleným.

Sexuální orientace je trvalá a neměnná charakteristika každého jednotlivce. Vyjadřuje to, že když si vybíráme partnera jak eroticky, tak citově, tak dáváme přednost muži či ženě. Nemusí to ale znamenat, že můžeme sexuální orientaci nějak objektivně změřit či stanovit. Jediný způsob, jak lze tuto orientaci určit je vlastní sebepoznání. Člověku může při poznávání své orientace pomoci rozpoznávání vlastních snů, citová náklonnost a do koho se častěji zamilovává (Procházka, 2002, s. 4-5).

Většina populace je předurčena k tomu, abychom se mohli ztotožnit s mužskou nebo ženskou pohlavní příslušností. Tyto dvě varianty jsou jediné, které nám příroda přichystala. Výsledkem biologických determinant je jádrová identita. Tento typ identity je podobně jako sexuální orientace a sexualita podmíněn instinktivně. (Janošová, 2008, s. 69)

Sexuální identifikace vyjadřuje vnitřní cítění a sebehodnocení. Člověk se cítí být mužem nebo ženou a stejně tak homosexuálem nebo heterosexuálem, někteří bisexuálem (většinou spíše ženy). Majorita se chová po celý svůj život dle své sexuální orientace a sexuální identifikace (Procházka, 2002, s. 4-5).

Je třeba rozlišovat mezi **homosexuálním chováním a homosexualitou**. Například **homosexuální prostituci** často provozují muži a ženy, kteří jsou orientováni heterosexuálně. Stejně tak se někteří homosexuálové chovají heterosexuálně. Za **bisexualitu** je označován stav, kdy se jedinec nedovede přesně rozhodnout, které pohlaví preferuje. Homosexuálně orientovaní lidé někdy o sobě jako o bisexuálech hovoří a to v tom případě, že společnost, ve které žijí, homosexualitu jako takovou příliš pozitivně nepřijímá.

Většinová, heterosexuální, společnost často tlačí mladé homosexuály k tomu, aby byli „normální“. Z toho plyne, že občas první sexuální zkušenosti má homosexuál heterosexuální. Většina těchto heterosexuálních zkušeností se odehrává v mladé dospělosti (Zvěřina, 2003, s. 120-121).

Sexuologie rozděluje homosexualitu na egodystonní formu a egosyntonní. **Egodystonní**-homosexualita se projevuje tím, že jedinec je se svojí orientací smířen a je schopen vůči okolí svoji orientaci přiznat. Pokud jedinec svoji orientaci odmítá a je sám se sebou v rozporu a touží po tom být heterosexuálem, označujeme tuto homosexualitu jako **egosyntonní**. Tento typ homosexuála často podléhá depresím, kdy může dojít i k bilančním sebevraždám, které jsou pro okolí často nepochopitelné. Dále lze homosexualitu dělit **dle pohlaví**. Pro **muže** homosexuály existuje řada názvů (adrofil, uranista, buzerant, teplouš, dříve pederast, sodomista) dnes je mezinárodně asi nejrozšířenější **gay**. **Ženská** homosexualita je nejčastěji označována jako **lesbicismus**. Rozlišuje se také (nezávisle zda jde o dvojici

mužů nebo žen), zda aktér preferuje při pohlavním styku klasickou **roli mužskou** (aktivní, androfilní partner) nebo **ženskou** (submisivní, feminní). Další dělení souvisí s **věkem** preferovaných sexuálních partnerů. U homosexuálních mužů se preference dětí do 13ti let označuje jako **pedofilie**, jako **efebolie** se označuje vyhledávání partnerů 15-20letých, **androfilie** je zaměření na dospělé muže a zaměření na seniory se označuje termínem **gerontofilie**. U lesbických kontaktů se hovoří u dětí o **korofilii**, u adolescentních dívek lze tento kontakt označit jako **parentofilii**, u dospělých žen je to pak **gynekofilie** a u seniorek se jedná o **graeofilii** (Capponi, Hajnová, Novák, 1994, s. 54-56).

2.3 Homosexualita v přírodě

Společnosti, které homosexualitu vylučovaly, často argumentovaly i skutečností, že je to jev lidské zvrácenosti, který se v přírodě u jiných živočichů nevykytuje. Jak ukázaly etologické studie, opak je pravdou. Zejména vyšší savci, ale i ptáci se pokoušejí pářit s jedinci stejného pohlaví, nejsou-li k dispozici heterosexuální partneři. Častá jsou pozorování homosexuálních kontaktů u kopytníků (koně, krávy, velbloudi) ale i u šelem (hyeny, psi, lvi) (Capponi, Hajnová, Novák, 1994, s. 54-56).

Homosexuální samice medvědů grizzly uzavírají sňatky na celý život, stejně tak i homosexuální delfíni skákaví. Taktéž v říši zvířat existují homosexuální rodiče, kteří se o potomky velice dobře starají. Například samci plameňáků růžových se pomilují, postaví hnízdo a společně se starají o nevlastní děti (Quirk, 2007, s. 220-221).

Biologické experimenty na krysách se pokusily vysvětlit homosexualitu. Vědci museli brát v potaz, že pohlavní vývoj a sexuální chování probíhají u člověka jinak než u zvířete, ale na biologickém základě lze zjišťovat určité podobnosti. Endokrinolog G. Dörner z Berlína přišel k závěru, že u homosexuálních zvířat, stejně jako u lidí nejsou nijak změněny rozmnožovací orgány, ale rozhodující je stavba sexuálních center v mozku, tedy zda jsou vyvinuta mužsky či žensky. Tyto centra určují sexuální chování (Pondělíček, 2000, s. 152).

2.4 Ženská homosexualita

Ženská homosexualita se označuje taktéž jako lesbická láska. Říká se jí tak podle ostrova Lesbos, kde v 6. Století př. n. l. žila homosexuální básnířka Sapphó. Ve škole, která se nazývala Museion (česky Dům múz), soustředila okruh mladých dívek. O těch, do kterých se zamilovala, psala básně. Taktéž byla první ženou, která se k homosexualitě veřejně přiznala. Z historických pramenů již ale není zřejmé, zda k dívkám chovala pouze platonickou

lásku, či s nimi měla i tělesné kontakty. Ovšem je ale známé, že její život skončil z nešťastné lásky k jedné její žákyni, kdy se vrhla do moře. Ženy se ale ve většině případů umí se svojí lesbickou orientací vyrovnat lépe než muži. Ale ani lesbičky nejsou ušetřeny vážných problémů, stresů a pocitů marnosti. Na rozdíl od Sappfó si dnešní homosexuálky většinou svůj život uspořádají ke spokojenosti. Ženy, které se zamilují do svých heterosexuálních kamarádek v období od nevědomosti po přijetí homosexuální orientace, prožívají tuto situaci velice dramaticky. Je jim líto, že jejich vysněná partnerka touží po muži, vzít si ho, milovat ho, založit rodinu (Pondělíček, 2000, s. 169).

I heterosexuální ženy se občas pouští do lesbického experimentování. Zejména v pubertě je tento zvyk poměrně častý. Pravděpodobnost lesbické nevěry je stejně reálná jako nevěra s jiným mužem, navíc ženská homosexuální nevěra není zatížena nebezpečím otěhotnění a také sexuálně přenosným nemocem v lesbických komunitách se příliš nedaří (Uzel, 2005, s. 228).

Lesbické ženy často žijí se svými dětmi. První homosexuální vztah tyto ženy navazují okolo 19. roku věku, oproti heterosexuálkám, které první vztahy navazují okolo 15ti let (Janošová, 2000, s. 23).

Lesbičky své zaměření více tají, potlačují, a nebo nebývá tak zřetelné. Nikdo se totiž nepozastaví nad tím, když se dvě přítelkyně často vídají, chodí společně do divadla, drží se za ruce, na přivítanou se políbí či spolu dokonce bydlí. To proto, že společnost toto vnímá jako běžný jev, mezi ženami se toto takto dělá, mezi muži nikoliv (Marcela, 1990, s. 144-146).

Ženská homosexualita je obecně lépe přijímána než mužská. I přesto si však ženy dávají větší pozor na to, komu o své orientaci řeknou. Většinou tuto skutečnost nesdělí ani svým spolupracovníkům. Bojí se dopadu, jaký by to mělo vliv na její profesní kariéru a stejně tak se obávají, že by tím uškodily i jejich partnerce (Janošová, 2000, s. 59).

2.5 Sexuální norma

Dle sexuologického slovníku se za normalitu považuje statisticky nejčetnější výskyt nebo průměr, jindy se za normální považuje to, co odpovídá definici, co má být normální. Stejně je to v hodnocení sexu. Nelze hodnotit sexuální normu bez toho, aniž bychom znali kulturní prostředí jedince, taktéž nelze srovnávat jiné dvě kultury. Sexuologie je v tomto ohledu liberální. Jako normální definuje takové sexuální chování, které akceptují oba partneři,

žádnému z nich nepůsobí fyzické nebo psychické utrpení a nebudí veřejné pohoršení (Capponi, Hajnová, Novák, 1994, s. 85).

Statistická norma tvrdí, že je normální to, co je většinové. Podle této normy lze tedy tvrdit, že homosexualita je nenormální. Stejně tak je ale nenormální dalších spousta jiných věcí a jevů, jako například leváctví. Není to spíše rarita? Z hlediska **právní normy** je homosexualita stejně normální jako heterosexualita. Podle **biologické normy** lze považovat za normální v sexu to, co vede k reprodukci. Tudíž gayové a lesbičky, kteří jsou schopni plození, jsou normální. Naopak heterosexuálové, kteří trpí neplodností, normální nejsou.

Dále existují normy **funkcionální** a **individuální**, které tvrdí, že normální je to, co přináší duševní a fyzické naplnění, i když to může být pro různé lidi individuálně odlišné (v mezích právního systému) (Fifková, 1998, s. 81).

U sexuální orientace stanovíme v **našich kulturních podmínkách** za neúchylnou orientaci na dospělou osobu, bez ohledu na její pohlaví. Tudíž pokud muže přitahují muži či ženy vykazující známky tělesné dospělosti, je člověk v pořádku. Trestní hranice je v České republice 15 let. Homosexualita se už neřadí mezi sexuální deviace, ale i homosexuální orientace, jako orientace menšinová, může v kombinaci se sexuální odchylkou působit svému nositeli veliké starosti. Současná věda se přiklání k teorii, že sexuální odchylka vzniká na genetickém základě a během prenatálního vývoje. Narozené dítě si tak nese svoji sexuální dispozici a záleží jen na dalších okolnostech, kdy si jedinec tuto uvědomí, či kdy se tato vlna projeví (Fifková, 1998, s. 54-55).

Proto veškeré pokusy o vyléčení homosexuality v minulosti selhaly. Dnes se již o tyto pokusy nikdo nepokouší, neboť je jasné, že homosexuální orientace (stejně jako heterosexuální) je vrozená, celoživotně neměnná a nevyléčitelná. Není to jiný druh lásky, homosexuálové se zamilovávají stejným citem jako heterosexuálové do sebe navzájem (Fifková, 1998, s. 76-77).

2.6 Pokusy o léčbu homosexuality

Janošová (2000, s. 11-12) uvádí, že než byla homosexualita vyřazena z mezinárodní klasifikace nemocí, snažili se různí odborníci přijít na to, jak homosexualitu odstranit. Největší rozmach tohoto vědeckého zkoumání se uskutečňoval po druhé světové válce. První snahy o léčbu byly dosti kruté, naštěstí pokrok se nedá zastavit, a tak se odborná veřejnost stále více přiklání k tomu, že homosexualitu nelze léčit.

2.6.1 Metoda averzivní

Lidem s homosexuální orientací se podávaly léky vyvolávající zvracení (příp. elektrické šoky). Taktéž se jim předkládaly různé scény z heterosexuálního života. Na našem území se v 50. letech o takové experimenty pokoušel i S. Freud, naštěstí tyto pokusy nakonec vzdal.

2.6.2 Starší psychoanalytická metoda

Tato metoda se uplatňovala především v 60. a 70. letech. Homosexuál dostával drogu LSD, díky které si měl vytvořit fantazie, které by ho odprostily od negativních dětských prožitků, které měly mít za následek homosexuální orientaci. Tato léčba se skončila poté, co bylo zjištěno, že droga má škodlivé účinky na zdraví člověka. Z této metody se vyvinula později **novější psychoanalytická metoda**, kdy byl člověk homosexuál veden k tomu, aby se koncentroval na svoji heterosexuální složku své sexuality.

2.6.3 Stereoaktické metody

Tyto metody uskutečňovali neurochirurgové tak, že se operativně homosexuálovi nabourali do mozkových center, která řídí sexualitu. Kupodivu se jim u pár případů podařilo orientaci změnit. Nicméně výsledky nebyly zcela uspokojivé, protože následky na zdraví po tomto zásahu byly dost často alarmující a mnohdy vedly i ke smrti pacienta.

2.6.4 Kastrace

Tato metoda pouze zapříčiňuje to, že člověku s homosexuální orientací se pouze sníží chuť na sex, ale nezbaví se fantazií a prožitků ke stejnému pohlaví.

2.6.5 Dörnerova metoda

Aby se předešlo narození dítěte homosexuála, měly se nastávajícím matkám dávat pohlavní hormony ve „správném“ množství. Dörner nejprve svoje pokusy zkoušel na hlodavcích a zdály se mu výsledky tohoto jednání uspokojivé. Avšak později se mezi vědci objevila obava, že tyto hormony mohou ovlivnit vývoj i jiných center a oblastí plodu, proto byla tato metoda zamítnuta.

2.6.6 Pokusy o adaptaci v současnosti

Aby se předešlo tomu, že homosexuál kvůli výhodám manželství uzavře heterosexuální svazek, snaží se sexuologové o to, aby svoji orientaci člověk přijal jako realitu a našel nový směr svého života (Janošová, 2000, s. 11-12).

2.7 Homosexuální soužití

V homosexuálním partnerství lze pozorovat jisté odlišnosti oproti heterosexuálnímu nesezdanému soužití. Především homosexuální soužití má nižší společensko-právní uznání, často čelí tlaku společnosti a vlastních příbuzných. Taktéž je toto soužití více izolované, nesvěřují se o svém způsobu života, pouze těm nejbližším. Tato izolace funguje ale i obráceně, kdy společnost udržuje určitý odstup od gay nebo lesbického páru. Tím pádem jsou tyto soužití více semknutější, ale na druhou stranu zde může vzniknout ponorková nemoc. Pokud tento pár navštíví manželskou nebo podobnou poradu z důvodu, že mají ve vztahu problém, bývají tyto páry ochotné hledat řešení konkrétních problémů, které jsou předmětem jejich nesouladu.

Dosud existují domněnky majoritní společnosti, že v homosexuálním páru má jeden z něj roli mužskou a druhý roli ženskou. Na tuto problematiku bylo uděláno mnoho výzkumů, které toto nepotvrdily. V mužských i ženských soužitích se oba podílejí stejně na vedení domácnosti.

Pokud bychom srovnali sexuální aktivitu u leseb a gayů, ženy mají tuto aktivitu poněkud nižší. Soustředí se na jiné tělesné aktivity, jako jsou mazlení, objímání apod.

Je třeba zdůraznit, že ženské soužití je znevýhodněno ekonomickými příjmy, které je celkově nižší než u gay soužití nebo u heterosexuálního páru. Na druhou stranu ale ženy dokáží lépe hospodařit s penězi než muži (Janošová, 2000, s. 55-59).

2.7.1 Registrované partnerství v Evropě

V **Dánsku** mohou homosexuální partneři uzavřít formální svazek již od roku 1989, který se právně řídí stejnými zásadami jako heterosexuální manželství (např. majetkové, dědické a další záležitosti).

V letech 1993 a 1994 byly podobné zákony schváleny v **Norsku** a **Švédsku**, kdy přijaly sociální zákon o partnerském soužití, kdy homosexuální pár nemůže mít obřad v kostele, pokud s tím duchovní nebo církve nesouhlasí. V Norsku v roce 2008 je uzákoněno stejnopohlavní manželství a též adopce dětí. V roce 2009 je to samé schváleno i ve Švédsku.

V **Holandsku** je registrace povolena jakémukoliv homosexuálnímu páru, který žije ve společné domácnosti a na základě registrace jim stát zaručuje určitá práva.

V **Maďarsku** byl v roce 1995 schválen zákon, který říká, že dvojice se stejným pohlavím žijící ve společné domácnosti mají stejné výhody v občanskoprávních a majetkoprávních vztazích jako heterosexuální manželství, od roku 2009 již jako partnerství.

Na **Islandu** v roce 1996 umožňuje zákon stejnopohlavním párům nejen registraci, ale také adopci dítěte, které je dítětem druhého z partnerů.

V **Chorvatsku, Francii a Lucembursku** je možné toto soužití pouze jako druh- družka.

Stejnopohlavní manželství je možné v **Nizozemí**, ve **Španělsku**, v **Belgii** a v **Portugalsku**.

V **Grónsku, Německu**, ve **Finsku**, ve **Velké Británii**, **Slovinsku** a **Rakousku** se jedná o registrované partnerství stejně jako v ČR.

V **České republice** byl přijat zákon o registrovaném partnerství 115/2006 Sb. dne 26. 1. 2006, který nabyl účinnosti 1. 7. 2006. V roce 2008 byl zákon novelizován, ale k zásadním změnám v rozsahu práv a povinností partnerství nedošlo (Česká tisková kancelář, 2009).

Od počátku platnosti zákona do července roku 2011 uzavřelo registrované partnerství celkem 1181 párů, z toho 831 gayů a 350 leseb. Oficiálně registrované partnerství za stejnou dobu ukončilo 89 párů, z toho 42 ženských a 47 mužských.

Již 1. července 2006 bylo uzavřeno první registrované partnerství, a to v Ostravě. Tehdy se pro tuto možnost rozhodli 26letý kuchař Josef a 42letý železničář Karel. První ženské partnerství vzniklo také v Ostravě, této možnosti využily 30letá prodavačka Štěpánka a 27letá pekařka Vendula (Česká tisková kancelář, 2011).

3 COMING OUT

Podle Fifkové (1998, s. 78) coming out v praxi znamená, že se člověk smíří se svojí sexuální orientací, přestává se stydět či obviňovat, je schopen se svěřit svému okolí a případně se vyrovnat s eventuálním odmítnutím.

Homosexuálové se dle coming out mohou rozdělit do tří skupin. **Ti, co se (dříve či později) přiznají.** V této skupině jsou lidé teoreticky ti šťastní, kteří se zvládli se svojí orientací vyrovnat a přiznat ji okolí. **Ti, co se přiznají částečně.** Zde jsou zařazeni lidé, kteří se přiznají rodině a třeba i přátelům, ale ne spolupracovníkům a širšímu okolí. Může jít o lidi s povoláním, ve kterém tato orientace by byla možná i problémem. Mohou to být lékaři, vedoucí pracovníci nebo učitelé a další. Taktéž sem ale patří homosexuálové, kteří se přiznají přátelům, širokému okolí, ale vlastní rodině se bojí říct pravdu třeba z důvodu zklamání. Jejich život tak není zcela naplněn. **Ti, co se nepřiznají nikdy.** Jsou to ti, kteří si svoji orientaci sami sobě nikdy nepřiznají, a nebo si ji přiznají, ale žijí v heterosexuálním svazku, z důvodu obav reakce společnosti apod (Lezz.cz, 2011).

Nezáleží na tom, jak je člověk orientovaný, každý z nás prožívá svůj vlastní osobní coming out. V tomto období nastává uvědomění si vlastní individuality a s tím i sexuality. Většinou se jedná o období puberty a adolescence. Existují ovšem i výjimky, kdy si jedinec může z různých příčin svoji orientaci uvědomit dříve či později až uprostřed svého života.

Ženy dospívají v ohledu sexuality pomaleji než muži. Někdy se jedná o to, že žena touží po dítěti a nechce si přiznat homosexuální orientaci (Janošová, 2000, s. 20).

Pokud muž- gay či žena- lesba tímto obdobím projde bez větších ranění na duši, může pak prožít celý život v pravdě, ve vztazích, které mu či jí vyhovují, s člověkem, kterého miluje. Bohužel ne všichni homosexuálové mají takové štěstí, pro některé je jejich orientace celoživotním problémem, za které se stydí a snaží se ji skrývat. Tito lidé se pak rozhodují pro život bez partnerského vztahu nebo se snaží adaptovat na heterosexuální způsob života. Tato snaha může mít výhody, jako společenskou nenápadnost, možnost mít rodinu a děti. Za všechno se ale platí a mnohdy je cena vysoká. Člověk popře část sebe sama, zřekne se všeho hezkého, co s sebou přináší vztah mezi dvěma milujícími se lidmi včetně uspokojivého a plnohodnotného milování. Někteří homosexuálové zůstanou v rodině po celý život, jiní toto řeší homosexuálními mimomanželskými vztahy a někteří se rozvedou. Člověk homosexuál si svoji orientaci uvědomí většinou již od puberty. Autorka ale uvádí, že se setkala s lidmi, kteří jí tvrdili, že si svoji orientaci uvědomili již v mateřské škole. Je to pochopitelné, dá se říci, že už ve školce či první druhé třídě základní školy si uvědomuje-

me, zda by „velká láska“ mohla být se spolužačkou či spolužákem. Pokud ale dítě vyrůstá v prostředí, kde slyší o „buzerantech“, je jasné že si svoji orientaci uvědomit nechce. Pak i v pubertě má problém si přiznat, do koho se vlastně zamilovává. Sexualita se pak přesunuje do pozadí a člověk si nachází jiný životní program, který může být přínosný (realizuje se studijně, prostřednictvím zálib a přátelství), ale i patologický (drogy apod.).

Nicméně i tak dříve nebo později přijde okamžik pravdy, kdy je třeba, aby si člověk přestal sám sobě lhát. Jakmile si člověk svoji orientaci přizná, nic nekončí, ale teprve začíná (Fifková, 1998, s. 77-78).

Nejspíše žádný homosexuál není nadšený z toho, když zjistí o sobě pravdu. Začíná tím boj se sebou samým, často mohou být tito lidé sami sebou zklamaní. V drtivé většině se tito lidé rodí heterosexuálním rodičům, což pro homosexuála znamená, že nemá absolutně žádný partnerský vzor (Procházka, 2002, s. 6).

V roce 1997 J. Talandová (cit. podle Janošová, 2000, s. 22) uskutečnila výzkum, kterým zjistila, že české lesbické ženy považovaly za nejobtížnější část coming out sdělit situaci svým rodičům (52% respondentek uvedlo rodiče na prvním místě). Ovšem pouze 15% z těchto žen uvedlo, že rodiče pro ně byli v tomto období významnou oporou. Taktéž se dokázalo, že daleko více jsou nejbližší přátelé v tomto období oporou než nejbližší příbuzní.

Lidé žijící na vesnici, kteří jsou homosexuálové, se musí vyrovnávat s tím, že pokud se to někdo dozví, jsou středem pozornosti než lidé žijící ve městě, kde vládne anonymita a mnohdy podpora stejně orientovaných (Janošová, 2000, s. 23).

Existuje velice málo výzkumů o tom, jak jednotlivci sdělují svoji orientaci zbytku své rodiny, jako jsou sourozenci, prarodiče, tety a strýcové. Pokud má jedinec sourozence, ten většinou poskytuje emocionální oporu více než rodiče, stává se důvěrníkem a může být seznámen s homosexuální orientací svého bratra či sestry dříve než právě rodiče. Pro mnohé je coming out těžkou záležitostí, a proto si nejprve o své orientaci povídají na gay a lesbických webech, kde je pro ně jednodušší hovořit o své sexuální identitě s lidmi se stejným „problémem“. Podle výzkumu Huffakera a Calverta z roku 2005 se na těchto webech pohybuje přibližně 52% 13-19letých, přičemž je zde zhruba stejně žen i mužů. Bohužel i toto sdělení na těchto webech s sebou nese riziko, že se sem dostanou lidé, kteří mohou zneužít důvěry mladistvých a mohou je pak využít k různým sexuálním praktikám (Rilley, 2010, s. 6).

Když si homosexuál sám sobě plně přizná svoji orientaci, má téměř vždy ze začátku pocit, že je jediný na světě. Je sám se sebou vyrovnán, ale pátrá po tom, zda ostatní homosexuálové jsou také stejní. Kdy se konečně rozhodne sdělit i okolí, jak se situace má, hledá v nejbližším okolí někoho, komu důvěřuje. Pokud ten, koho si vybral, reaguje dobře, dodá mu to další odvalu se svým trápením světit i dál, ale pokud je reakce špatná, posune to homosexuála o pořádný kus zpátky. Někdy ten, komu se homosexuál svěřil, nemusí ihned reagovat, protože vlastně neví jak. Tudíž pokud dotyčný mlčí, nemusí to hned znamenat zavržení. Častěji ženy přijímají oznámení lépe než muži, protože ti se obvykle obávají, zda jim tím jejich kamarád nevyzval lásku. Ale i taková situace se ovšem může stát, pak je dobré si promluvit a někdy i přátelství ukončit, protože lásku nemusíme homosexuálovi opěťovat (Procházka, 2002, s. 10-13).

Ne všem se podaří procesem coming out projít lehce, někdy má člověk i větší obtíže, kdy je nutná lékařská či psychologická pomoc. V sexuologickém ústavu mezi homosexuálními lidmi jich měla asi polovina za sebou pokus o sebevraždu. Někteří ani po tomto nebyli schopni lékaři oznámit skutečnost, že to udělali, protože mají problém se vyrovnat se svojí sexuální orientací. Tito lidé se velice trápili depresemi, měli různé psychotické poruchy, poruchy spánku a neměli chuť k jídlu. Vše jenom proto, že si tito lidé nechtěli přiznat svoji sexuální orientaci (Procházka, 2002, s. 12).

Coming out je dlouhodobý proces, nedá se zvládnout za pouhý den či týden. Existují výjimky, kdy si lidé jsou schopni tímto procesem projít za několik měsíců, ale ani to nebývá obvyklé. Často se jedná o dobu několika let. Někdy mohou homosexuálové v tomto procesu hledat inspiraci i u známých osobností (Lezz.cz, 2011).

3.1 Fáze coming out

Jedinec obvykle prochází dvěma fázemi, které můžeme rozdělit do pěti bodů a které se mohou prolínat.

1. Akceptování zjištěné skutečnosti o svém zaměření

- a. **Precoming out-** jedinec si uvědomuje svou odlišnost, ale nedovede ji vyjádřit.
- b. **Vlastní coming out-** člověk pojmenuje svou odlišnost. Svoji sexuální identitu může nejprve odmítat, ale časem ji přizná sobě i dalšímu člověku.

2. Uspořádání života v souladu se svojí sexuální orientací

- c. **Explorace-** navazování prvních sexuálních vztahů a experimentů.

- d. **Partnerství**- vytváření trvalejších sexuálních a partnerských vztahů, které odpovídají úplným citovým potřebám jedince.
- e. **Integrace**- celkové dotvoření vlastních hodnot, upevnění role jedince ve vnějším světě, integrace osobnosti (Janošová, 2000, s. 20-21).

Přechodným obdobím v procesu coming out se může stát bisexualita, kdy si jedinec nechce připustit homosexuální zaměření. Pokud jedinec v tomto nedokončeném coming out setrvává, gayové a lesby se pak na bisexuály nedívají příliš dobře, protože je vnímají jako osoby, co si nedokázali přiznat svoji orientaci (Procházka, 2002, s. 9).

3.2 Homofobie jako zabraňující okolnost coming out

Za coming out považuje Budínský a Zvěřina proces rozpoznávání atypické sexuální orientace a jejího osvojení, který může být různě dlouhý a konfliktní. Uplatňuje se zde nejen psychická stabilita a vzdělanost člověka, ale i postoje nejbližšího okolí a vlastně celé společnosti. Jednodušší coming out mají lidé ve společnosti, kde existuje dobrá sexuální výchova, která poučuje již děti, že existují homosexuálně orientovaní lidé, kteří mají stejné právo na život a mají být přijímáni bez předsudků. Tam, kde předsudky existují, označujeme pojmem **homofobie**. Taktéž se tento termín pojí s obavami z homosexuálů, že rozvracejí společnost, lidé pak používají hanlivé výrazy jako „teplouš“ nebo „buzerant“. Je zjevné, že nadávky se daleko častěji vztahují k homosexuálům mužského pohlaví. Lidé se mnohdy domnívají, že homosexuální soužití narušuje instituci rodiny a tím také klesá porodnost. Čím méně existuje ve společnosti homofobie, tím více je společnost liberálnější. Bohužel ale ani v těch nejliberálnějších společnostech se nedá vyhnout konfliktům vůči menšině. Většina málokdy promíjí menšině svou odlišnost (Budínský, Zvěřina, 2004, s. 104).

3.3 Křesťanství a coming out

Uskutečnit svůj vnitřní coming out mají bezpochyby těžší **homosexuálové- věřící** než ateisté. Naštěstí se dá Bible vyložit různými způsoby, a tak to i pro věřícího člověka nemusí být až takový problém, jak by se mohlo zdát. V současnosti se o této problematice v církvi hodně diskutuje. Křesťanské přístupy jsou dva a to pro-gay a ex-gay. Pro- gay připouští, že jsou jedinci stejného pohlaví schopni žít v plnohodnotném páru. Ex-gay požaduje zcela pohlavní abstinenci, ale pouze za předpokladu bohatě rozvinutého citového života. Oba

směry se snaží usilovat o harmonii osobností. Homosexuální věřící si založili sdružení na podporu křesťanských gayů a leseb (Procházka, 2002, s. 23-24).

Janošová (2000, s. 81-85) uvádí, že existují 4 křesťanské přístupy k homosexualitě. Prvním z nich je přístup **zavrhující- trestající**, který se snaží homosexuálního jedince přesvědčit, že se musí vyzpovídat ze svých hříchů. Někdy může být tento jedinec i vyloučen z komunity. Přístup **zavrhující- netrestající** zavrhuje homosexuální akty, nikoliv ale homosexuální jedince. Další přístup **přijímá homosexuály s omezením**. Církev vnímá homosexuální lásku a její projevy za přijatelné, ale ne stejně hodnotné jako heterosexuální. Nejtolerantnější přístup je **plně přijímající**, kdy postoj víry je takový, že homosexualita je součástí plánu Božího stvoření.

3.4 Coming out jako životní událost

Životní události, které člověk prožije, představují důležitý rizikový faktor z hlediska zdraví a ovlivňují celou kvalitu života. Jsou to situace nebo okolnosti v životě, které znamenají nějakou zásadní změnu, ať už větší či menší, v každodenním životě. Tyto události mění život jedince, ovlivňují jeho sociální vztahy a psychický stav (vyvolávají subjektivní pocit nespokojenosti, neklidu, úzkosti, vedou k poruchám spánku, nesoustředěnosti, sociální izolaci a další).

Tyto události zvládá každý jednotlivec jinak. Někteří lidé jsou odolnější než jiní v různých situacích. Velice důležité pro zvládání stresu (coping) jsou především vnitřní faktory jedince, mezi které můžeme řadit např. osobnost jedince. Jsou to vrozené dispozice a zkušenosti, které jedinec získal v průběhu svého života při zvládání stresu.

Dlouhodobější životní události mohou vést k depresím. Sem patří například nemoc v rodině, nevěra manželského partnera nebo nadbytečnost v zaměstnání. Ty události, které nepřesáhnou dobu jednoho týdne, obvykle k depresím nevedou (Payne, 2005, s. 451-456).

Tuto podkapitulu jsem zde zařadila proto, že i coming out je určitou životní událostí, která je pro jedince velmi náročná a většinou je dlouhodobého charakteru, která ovlivňuje významně kvalitu života jak jedince homosexuála, tak jeho rodičů a jeho nejbližších.

3.5 Coming out a společnost

Pro většinu heterosexuálů je homosexualita stále nepochopitelná. Jen málo si každý z nás připouští možnost, že by se nás mohla týkat. Možná jen nevíme, kolika našich známých či blízkých se týká (Šilerová, 2003, s. 88-92).

S homosexualitou je spojených mnoho nepravdivých **stereotypů**, jako zkreslené představy gayů či lesbicky orientovaných žen. Nicméně existují některá specifika u této skupiny. O gayích se říká, že se chovají promiskuitně a mají hodně anonymního sexu. Je ale pravdou, že celkově mužská sexualita jako taková má k tomuto větší dispozice než ženská. Mnoho homosexuálních lidí má více vztahů za život, než kolik jich udává heterosexuální průměr, taktéž se tvrdí, že homosexuální vztahy jsou méně stabilní. Toto je možné, ale je třeba si uvědomit, co u heterosexuálních vztahů tuto stabilitu udržuje- především manželství a rodičovství. Dva lidé, kteří se stanou rodiči, se tak lehce nerozejdou, i když už do sebe nejsou zamilovaní, či se nemilují nebo si „lezou na nervy“. Homosexuální vztah lze ukončit snáze, pokud v něm nejsou společně vychovávané děti. Rozhodně to ale neznamená, že všichni homosexuálové celý svůj život střídají partnery. Homosexuální lidé mají ale v mnoha ohledech život komplikovanější. Stávají se terčem, stejně jakákoliv jiná menšina, agresivity lidí, kteří si na nich léčí své vlastní nejistoty a potíže (Fifková, 1998, 76-77).

Většinou se homosexuálové ve svém chování a vzhledu nijak neodlišují od heterosexuálů. Díky tomuto je vlastně těžké odhadnout kolik lidí z populace je homosexuálně orientovaných. Pouze výjimky, které jsou nápadné vzhledem či chováním, potvrzují majoritě jejich stereotypy a **předsudky** (Procházka, 2002, s. 11).

Předsudky a stereotypy se nejčastěji vyskytují ruku v ruce s pojmem postoj. Za předsudky označujeme nezájem o objektivní a pravdivé výroky o určité skupině lidí, kdy předmětem předsudků může být prakticky cokoli. Předsudky bývají naprosto iracionální. Stereotyp se dá vysvětlit jako zkratovitá představa o osobách, věcech nebo institucích kdy se například vlastnost jednoho člověka připisuje celé skupině (Novák, 2002, s. 9-10).

Za **postoj** Nakonečný (2009, s. 234-236) označuje hodnocení objektu subjektem, kdy člověk má názor buď naprosto pozitivní nebo naprosto negativní. Postoje mají funkci takovou, že utvrzují člověka ve vztazích, které jsou pro něj psychologicky důležité a také ho ochraňují před úzkostí z ohrožení jeho existence.

U této sexuální menšiny se častěji objevuje patologické chování spojené s užíváním většího množství alkoholu, cigaret a drog. Také má tato minorita větší tendence k neurózám a

k negativním psychickým stavům. Homosexuálové jsou ve většině případů méně přizpůsobiví a někteří mají sklon až k asociálnímu chování (Janošová, 2000, s. 23).

Většina lidí ani neví, že už se někdy s homosexuálně zaměřeným člověkem setkala. Například „pořádný“ muž řidič tramvaje má možná doma přítele nebo servírka v restauraci se na pány usmívá pouze z profesionálního hlediska (Procházka, 2002, s. 10).

Všichni s heterosexuální orientací by potřebovali poznat někoho „menštinového“, protože osobní zkušenost je často rozhodující. Místo představ zženštilých gayů se stačí dozvědět od dlouholetého skvělého spolupracovníka, že je to i jeho problém. Místo představ mužatky stačí slyšet od atraktivní dceřiny spolužačky, že je to i její problém. Nic se na těchto lidech nemění, jsou pořád stejní, ti které jsme měli rádi a kterých jsme si vážili i před tím, než jejich orientace vyšla najevo. Nezměnit názor po takovýchto zkušenostech může pak už jen „hlupák“ (Fifková, 1998, s. 78).

Z výsledků výzkumu, které provedl pražský Sociologický ústav AV ČR, uskutečňovaného s náhodným vzorkem 2600 respondentů, se po listopadu 1989 změnil vztah české veřejnosti k homosexuálům. Lidé vnímají homosexualitu spíše jako jeden z možných projevů lidské sexuality. Téměř se ztratila její negativní kritika (tyto postoje se vyskytují pouze u 2,3% obyvatelstva). Převažuje názor, že pro homosexuály je potřeba vytvořit odpovídající právní normy a sociální prostor. Podle tohoto šetření přitom homosexuální zkušenost uvedlo 2,5% respondentů.

K tomuto výzkumu se mi bohužel nepodařilo zjistit, odkud respondenti byli, zda z celé České republiky nebo pouze z Prahy. Takto brzy po revoluci bych tyto výsledky přičítala spíše větším městům. Taktéž homosexuální zkušenost není zcela vypovídající, protože člověk mohl být homosexuál bez zkušenosti a tím pádem bylo číslo takto malé a tudíž zavádějící.

Druhý podobný výzkum byl proveden v roce 1994 u reprezentativního vzorku pražské mládeže. Zkoumaný soubor byl tvořen 994 respondenty ve věku 15-29 let. Pohlavní styk s osobou stejného pohlaví uvedla 3,2% mužů a 4,1% žen.

Tento výzkum je již konkrétnější. Sice opět hovoří pouze o homosexuální zkušenosti, nicméně můžeme vidět, že ve větším městě je lidí s homosexuální orientací více. Toto můžeme přičítat anonymitě prostředí.

V souvislosti nejen se sexuálními menšinami se dost často hovoří o toleranci. Za toleranci se dá považovat vlastnost, která je zároveň ctností lidí. Je to vlastně snášenlivost k jiným lidem, věcem či institucím (Kamín, 2004, s. 384).

Nyní zde uvedu výsledky výzkumu týkajícího se tolerance vůči homosexuálům, který provedl v roce 2010 Sociologický ústav AV ČR.

Tabulka 1: Způsobí přiznání k homosexualitě potíže v soužití s ostatními lidmi ve Vašem městě či obci?

| Rok výzkumu | Rozhodně způsobí | Spíše způsobí | Spíše nezpůsobí | Rozhodně nezpůsobí | Neví |
|-------------|------------------|---------------|-----------------|--------------------|------|
| 2010 | 16 % | 36 % | 31 % | 9 % | 8 % |
| 2009 | 18% | 37 % | 29 % | 7 % | 9 % |
| 2008 | 18 % | 38 % | 29 % | 8 % | 7 % |

Z tohoto výzkumu mohu usoudit, že česká společnost se stále do jisté míry k homosexualitě staví ve velké míře spíše negativně. Proto je zajímavé, že v médiích můžeme zaslechnout názory, které tvrdí, že česká společnost přijímá homosexuály takřka bez problémů. Dle mého názoru je třeba stále ještě na toleranci vůči této minoritě pracovat.

3.6 Role rodiny při coming out

Současná společnost stále ještě není dostatečně tolerantní k sexuálním menšinám. Lékaři již řadu let nepovažují homosexualitu za nemoc nebo úchytku, postoje společnosti a jednotlivců se stále nezměnily. Mladý člověk, který si uvědomuje svoji menšinovou orientaci na osoby stejného pohlaví, tuší, že ho nečeká jednoduchý život a bude muset, ať chce nebo ne, žít s nálepkou homosexuální. Je mu jasné, že nebude moci tak snadno navazovat milostné vztahy jako heterosexuálové. Většinou to, čeho se nejvíce tito lidé bojí, není samotná homosexualita, ale spíše reakce okolí. Největší obavy mají z reakcí rodičů, sourozenců a přátel, že ztratí jejich lásku či přátelství že ho odsoudí či zavrhnou. Bohužel nezdíka jsou tyto obavy oprávněné (Šilerová, 2003, s. 88-92).

Podle Orwina (2001, s. 21) je rodina psychologický podpůrný systém určený k podpoře svých členů. Rodina má odpovědnost za předávání společenských hodnot dalším generacím. V rodinách se děti učí, jak se stát nezávislými, jak se odprostit od své izolace a integrovat se s druhými lidmi a se svými partnery, jak dotvořit svoji osobnost a dosáhnout naplnění jako jedinec, jedinečný ve své identitě. Tyto zkušenosti pomáhají formovat jejich očekávání, co jim okolí nabídne a co od nich bude vyžadovat jako od jedinců hodných respektu.

V posledních několika letech se často hovoří o **resilienci** rodiny, což můžeme vysvětlit jako zvládání každodenních nároků i mimořádných stresů v rodině, mezi něž můžeme zařadit i coming out některého člena rodiny. Resilience jsou vlastně zavedené vzorce chování, které pomáhají udržet rodinu jako funkční. Je to schopnost toho, jak se celá rodina dokáže rychle dostat z krize a vyrovnat se změnami, které jí osud přichystal. Pokud je rodina nebo některý z členů pod tlakem a ve stresu, může se stát, že se ohrozí fungování rodinného systému a tato krize dopadá na každého člena. O zavedení tohoto pojmu v České republice se zasloužil mimo jiné Zdeněk Matějček (Sobotková, 2007, s. 80-84).

Dle Marcely (1990, s. 144-146) s rodinou v oblasti homosexuality bývají největší problémy, protože rodiče těžce nesou fakt, že jim jejich dítě domů nepřivede vnuče, ptají se, kdo bude dědit majetek apod. Většinou se neptají po štěstí svých dětí, ale hledají různá řešení jak jejich dítě přesvědčit o tom, že druhé pohlaví je pro ně lepší, že se mohou normálně oženit či vdát.

Po vyslechnutí pravdy o homosexualitě potomka si rodiče prochází pěti fázemi, které jsou šok, popření, vina, zlost a přijetí. Rodiče se mohou setkat s několika problémy, jako jsou zevnitřně negativní stereotypy a předsudky, které je potřeba nahradit přesnějšími informacemi o životě homosexuálů, mívají strach z reakce okolí, pocity viny a studu spojené se sociálním stigmatem. Taktéž se dost často rodiče obávají, že jejich dítě takto může snadněji dostat nemoc AIDS (Sobotková, 2007, s. 194-195).

Rodiče hledají vinu v sobě, ve výchově, ve škole, v partě lidí, se kterými se jejich dítě stýká či stýkalo. Někteří rodiče mají snahu své dítě donutit k sexuologické léčbě, že se mu to jen zdá a že všechno bude „normální“. Tyto reakce rodiny ale vedou pouze k tomu, že mladý homosexuál je ještě více zklamaný a často má z tohoto trauma. Pokud se rodiče dozví, že je jejich dítě homosexuál, nevyžaduje toto oznámení řešení, pouze přijetí, pochopení, vyslovení podpory a vyrovnání se situací. Ideální by bylo, kdyby rodiče svému homosexuálnímu potomkovi sdělili, že se pro ně nic nemění, že ho mají pořád stejně rádi. Pokud se rodič nemůže s novou situací vyrovnat, měl by vyhledat psychologa, který by mu mohl pomoci a možná i nepřímo jeho dítěti (Šilerová, 2003, s. 88-92).

Každému mladému člověku, který se vyrovnává se svojí menšinovou orientací, je pro něj nejdůležitější postoj jeho rodičů a dalších nejbližších. Většina rodičů, kteří mají homosexuálního potomka, jsou touto informací zklamáni a je pro ně orientace dcery či syna problémem. Musí se vyrovnat s jinou představou budoucnosti svých dětí, než jakou jim plánovali, taktéž se musí k tomuto problému nějak postavit a bohužel mnohdy čelit nepříjem-

nostem okolí. Rodiče, kteří se s tímto vyrovnají a myslí především na své děti a ne na jejich ostudu, by si zasloužili pochvalu (Šilerová, 2003, s. 80).

Zvláštní situace je, když se ke coming out odhodlá jeden z rodičů dítěte. Janošová (2000, s. 53-55) říká, že pokud rodič homosexuál přestane skrývat svoji orientaci a rozhodne se pro veřejný coming out, bývá tato situace pro dítě velice zátěžová. Není to pouze kvůli tomu, že matka či otec jsou homosexuálové, ale především kvůli narušení chodu celé rodiny. Případů, kdy dojde ke coming out není mnoho, ale existují. Rodiny těchto případů poté nezůstávají úplné. Rozvod rodičů je pro dítě silně traumatizující. Nemusí to tak být ale vždy, protože záleží, jakým způsobem se nově nastalé změny dítěti vysvětlí. Bohužel je většinou problém ve vzájemné úctě rodičů a schopnosti se společně dohodnout. Svým způsobem je ale pro dítě lepší rodič homosexuál, než úplná ztráta jednoho z rodičů.

Počet homosexuálů je odhadován v naší populaci přibližně na 4% u mužů a 2% u žen. Rodiče by už jen kvůli tomuto číslu neměli podceňovat sexuální výchovu v tomto směru, protože je docela dobře možné, že i jich se bude tato problematika týkat. Rodiče by dětem měli vštěpovat správné postoje k homosexualitě, toleranci k odlišnostem. Hlavně by se děti měli dovědět, že homosexuálové si tuto orientaci nevybrali a jsou to lidé stejní jako všichni ostatní. Neexistuje tedy důvod, proč bychom se měli chovat k této menšině hůře než k ostatním, či si o nich myslet něco špatného (Šilerová, 2003, s. 88-92).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU

V praktické části diplomové práce se budu věnovat ženám, které se rozhodly říct svému okolí o své sexuální orientaci. Coming out patří k jednomu z nejtěžších období života homosexuála, která významně změní jeho život ať už pozitivně či negativně. Už Aristoteles řekl, že člověk je bytost společenská, a proto každý, kdo netrpí nějakou poruchou osobnosti, ke svému životu potřebuje společnost. Proto společnost do značné míry ovlivňuje kvalitu života nás všech.

Ve výzkumné části bych chtěla přijít na to, jak probíhalo oznámení vlastní homosexuality rodině a okolí, jaká byla na vzniklou situaci reakce a jaká je situace v současné době. Také se pokusím zjistit, jak se změnila kvalita života v oblasti rodinné života, vztahů s přáteli a jak postoj společnosti k homosexualitě ovlivňuje život homosexuálně orientované ženy.

4.1 Výzkumný problém

Jako výzkumný problém jsem si stanovila: „**Kvalita života homosexuálně orientované ženy po coming out.**“

Byly stanoveny tři hlavní výzkumné otázky a k nim přiřazeny dílčí otázky, použité v rozhovoru.

VO1: Co předcházelo, a jak probíhalo oznámení své orientace rodině a okolí?

1. Kdy sis poprvé uvědomila, že všechno není tak úplně „v pořádku“ a jsou ti sympatičtější děvčata než chlapci?
2. Po jak dlouhé době po tom, co sis uvědomila, že tě přitahují ženy, ses to rozhodla říct rodině a okolí?
3. Při jaké příležitosti a v kolika letech jsi s tím seznámila rodinu, přátele...?
4. Kdo byl první osobou, které jsi řekla o své orientaci a proč?
5. Co tě vedlo k tomu říct/neříct spolužákům nebo spolupracovníkům o své orientaci?

VO2: Jaká byla zpětná vazba bezprostředně po oznámení vlastní homosexuality v rodině a širším okruhu?

1. Jaká byla reakce rodiny, přátel...?
2. Čekala jsi takovou reakci?
3. Pokud by ses mohla vrátit v čase, řekla bys rodině a okolí o své orientaci stejným způsobem nebo jinak? Nebo řekla bys jim to vůbec?
4. Jak dlouho si myslíš, že rodině a přátelům trvalo vyrovnat se s tvou orientací?

VO3: Jak vypadá současná situace po coming out?

1. Změnily se po oznámení této věci tvoje vztahy s rodinou, přáteli a okolím? Jakým způsobem.
2. Setkala ses někdy s tím, že tě někdo kvůli tomu, kdo jsi, nějak diskriminoval?
3. Musela ses kvůli své odlišné orientaci přestěhovat?
4. Poté, co jsi světu oznámila, že jsi lesba a chováš se tak např. s přítelkyní na veřejnosti, jak vnímáš reakce okolí?
5. Máš za sebou zkušenost coming out. Kdo si myslíš, že má těžší tímto obdobím projít? Muži nebo ženy homosexuálové a proč?

4.2 Cíl výzkumu

Z výše definovaného výzkumného problému vychází cíl práce, který zní: „**Zjistit, jakým způsobem se změnila kvalita života homosexuálně orientovaných žen po coming out.**“

4.3 Druh výzkumu

Po zvážení tématu, kdy bylo rozhodováno o tom, zda zvolit kvantitativní výzkum a zkoumat problematiku z hlediska pohledu společnosti a nebo zkoumat zkušenosti homosexuálně orientovaných žen s coming out, bylo rozhodnuto o tom, že se zvolí kvalitativní výzkum vzhledem k tomu, že prakticky neexistuje žádný základní soubor leseb, aby z něj mohl být vybrán reprezentativní vzorek. Taktéž na náhled na homosexualitu z pohledu společnosti bylo již uděláno spousta výzkumů, a tak jsem se rozhodla zabývat se spíše zkušenostmi homosexuálů ve společnosti, konkrétně žen.

4.4 Výzkumná metoda

Za metodu výzkumu byl zvolen polostrukturovaný rozhovor. Ten byl rozdělen do třech částí. První částí byl úvod, který zahrnoval představení sebe sama a tématu mého výzkumu, dále byly respondentky obeznámeny o anonymitě výpovědi a svobodě neodpovědět na otázku. Druhou částí polostrukturovaného rozhovoru byly orientační otázky, jako jsou věk, bydliště a vzdělání. Třetí část byla věnována vlastním výzkumným otázkám.

4.5 Způsob zpracování dat

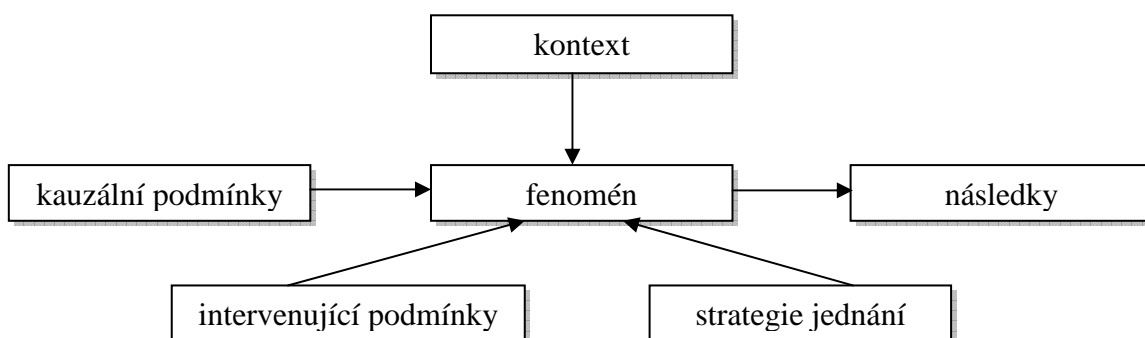
Jako způsob zpracování dat byla zvolena metoda zakotvené teorie. Tento název podle Hendla (2008, s. 129) neoznačuje konkrétní teorii, ale určitou strategii výzkumu a zároveň způsob analýzy dat. Nově vytvářená teorie je zakotvená v datech, získaných během studie.

Prvním krokem pro zpracování dat výzkumu byla použita **doslovná transkripce**. Hendl (2008, s. 208) nazývá transkripční proces převodu mluvené řeči z interview do písemné podoby. Za další postup bylo zvoleno kódování, protože dle Šed'ové a Švaříčka (2007, s. 90) je to základní analytická technika, která je jádrem zakotvené teorie. K vyhodnocení tohoto výzkumu bylo použito **otevřené a axiální kódování**.

„Otevřené kódování odkrývá v datech jistá témata, která mají vztah k daným výzkumným otázkám, k přečtené literatuře, k pojmům používaným účastníky nebo jde o myšlenky vznikající, jak výzkumník proniká v textu. Otevřené kódování lze aplikovat různým způsobem. Lze kódovat slovo po slovu, podle odstavců, nebo podle celých textů či případů (Hendl, 2008, s. 247).“

Podle Hendla (2008, s. 248) výzkumník v procesu axiálního kódování rozvažuje nad příčinami a důsledky, podmínkami a interakcemi, strategiemi a procesy a tím tak vytváří „osy“ propojující jednotlivé kategorie. K tomuto slouží paradigma níže, které navrhl Strauss a Corbinová.

Obrázek 1: Schéma axiálního kódování



4.6 Průběh výzkumu

Výzkum byl zahájen v lednu 2012, kdy byly sestaveny otázky k rozhovoru. Poté bylo důležité si ujasnit, jak bude samotný rozhovor probíhat v souladu s etickými zásadami, protože se dotýká citlivých témat, jako jsou odlišná sexuální orientace od majority a mezilidské

vztahy. Proto jsem se rozhodla pro zachování anonymity všech respondentek. Po konzultaci otázek k rozhovoru byla započata výzkumná část.

Nejprve jsem oslovila přes sociální síť facebook slečnu, na kterou jsem dostala kontakt od své kamarádky. Setkání s touto i dalšími respondentkami probíhalo v restauraci, kde jsem věděla, že je klid pro nahrávku rozhovoru, kterou jsem pořizovala pomocí mikrofonu připojeného na netbook.

Měla jsem však obavu, aby zde pokaždé bylo místo na sezení a taktéž jsem se obávala odposlechu od ostatních návštěvníků a personálu restaurace a jejich reakce. Hlavní obavu jsem měla, aby se respondentky nebály hovořit o těchto věcech i mezi lidmi. Musím konstatovat, že moje obava byla zcela zbytečná a všechny respondentky se mnou hovořily otevřeně. Během rozhovoru jsem pozorovala okolí, zda neposlouchá a jak reaguje. Jsem si u některých lidí jistá, že poslouchali, ale nicméně se proti nám nijak neohradili. Vždy jsem se s respondentkami domluvila kde, a kdy se sejdeme a co budeme mít zhruba na sobě, abychom se poznaly. Na začátku rozhovoru byly všechny ženy nejprve poučeny o tom, že rozhovor je anonymní, můžou mi sdělit své křestní jméno nebo si je vymyslet. V této části jsem měla štěstí na respondentky, které mi sdělily svá skutečná křestní jména. S každou z těchto dívek jsem strávila asi hodinu. Dále jsem je seznámila s tím, k čemu tento rozhovor bude sloužit. Po ukončení každého rozhovoru, jsem respondentkám poděkovala za ochotu a zeptala se, zda by mi neposkytly kontakty i na další lesby. Většinou mi bylo poskytnuto hned několik kontaktů, dokonce jsem dostala kontakty i na transsexuály, ty jsem však nevyužila. Ženy a dívky jsem poté vždy oslovila přes facebook a jednu dívku telefonicky. Celkově bylo osloveno asi 20 žen, ale ne všechny byly ochotné se se mnou sejít osobně a dávaly by přednost vyplnění otázek e-mailem. Některým jsem otázky do e-mailu poslala, vždy se mi vrátily vyplněné, ale tyto ve své práci nepoužiji. Všechny respondentky se rozhovoru účastnily dobrovolně. Některé dívky samy projevily zájem o to, že by chtěly svůj rozhovor slyšet a vidět jeho přepsanou formu, a že by je zajímaly i rozhovory ostatních.

Při výzkumu jsem se setkala s několika menšími obtížemi. Ze začátku jsem se obávala, že nebudu mít pro výzkum dostatečný vzorek, proto jsem se ptala svých přátel, zda neznají nějakou ženu s homosexuální orientací a zkusila jsem i oslovovat internetové weby pro tuto komunitu. Jedna kamarádka se mi ozvala, že má v Německu známou, která je lesba. S tou jsem se nemohla bohužel setkat osobně, ale poslala jsem jí e-mailem do němčiny přeloženou otázku rozhovoru. Asi za týden se mi otázky vrátily vyplněné. Ale ani tuto re-

spondentku do výzkumu nezahrnuji, jelikož v Německu je přece jen odlišná kultura a tolerance k homosexuálům.

Na jednu respondentku mi bylo omylem předáno špatné telefonní číslo, kdy se na druhé straně ozval mužský hlas. Poté jsem kontaktovala dívku, která mi telefonní číslo dala, že je nesprávné. Omluvila se s tím, že si nevšimla překlepu a předala mi již správné číslo. Dalším úskalím byla špatná domluva s jednou z respondentek, kdy jsme se domluvily, že dojedeme do Brna, kde na mě bude čekat na sjednaném místě v určenou hodinu. Dojela jsem do Brna a čekala na respondentku, která se ani později nedostavila. Jela jsem tedy domů a zjistila, že mi v ten den brzy ráno psala na facebook, že schůzku musí zrušit. S touto respondentkou jsem se pak již nedokázala domluvit na náhradním termínu.

Po doslovné transkripci všech rozhovorů v únoru 2012 jsem opět dívky oslovila přes sociální síť, zda budou chtít zaslat e-mailem svůj rozhovor se mnou jak nahraný, tak přepsaný. Této možnosti všechny využily. Dále jsem se ptala, zda by jim nevadilo, že bych jejich přepsané rozhovory zaslala e-mailem i ostatním dívkám, které se účastnily mého výzkumu. Jedna z dívek si nepřála zaslat rozhovor ostatním, protože ji podle jejích slov všichni znají a ví, jak to u ní bylo. Ostatním jsem rozhovory poslala e-mailem. Žádná z dívek neměla připomínky ani si žádná nepřála jakoukoliv úpravu v rozhovoru.

Po uvážení jsem se rozhodla, že jména všech respondentek změním a u všech jsem také změnila jména osob a některé názvy měst, o kterých se během rozhovoru zmínily, aby respondentka nebyla v žádném případě odhalena.

4.7 Charakteristika výzkumného souboru

Způsob výběru výzkumného vzorku byl zvolen záměrný metodou **sněhové koule**, kdy jsem dostala první kontakt a postupně jsem sbírala další kontakty.

Aby respondentka mohla být zařazena do výzkumu, musela sama sebe identifikovat jako homosexuálního jedince a prošla si již obdobím coming out. Jedna respondentka o své orientaci řekla přátelům a víceméně celému okolí, ale z rodiny se s touto věcí svěřila zatím pouze bratrům. I přesto byla do výzkumu zařazena, protože obdobím coming out si již částečně prošla. Vzhledem k tomu, že jsem s respondentkami chtěla být v osobním kontaktu, zvolila jsem si nejbližší okolí svého bydliště- kraj Vysočina.

Výzkumný soubor tvořilo 8 respondentek ve věku od 18ti let do 32 let. Respondentky jsou pod sebou seřazeny tak, jak jsem se s nimi postupně scházela.

Respondentka č. 1: Vendula

Věk: 26 let

Vzdělání: V současnosti studuje VOŠ dálkově v ČR, hledá si práci v zahraničí.

Původní rodina: Rodiče se rozvedli ve 12ti letech respondentky, otec si našel novou přítelkyni a matka přítele. Po rozvodu rodičů zůstala bydlet se sestrou, matkou a jejím přítelem. Po neshodách s matčíným přítelem se odstěhovala ke své bývalé přítelkyni do jiného města.

Současnost: Žije s přítelkyní v zahraničí ve velkoměstě.

Respondentka č. 2: Eva

Věk: 18 let

Vzdělání: V současnosti studuje střední školu, letos končí maturitu.

Původní rodina: Pochází z úplné rodiny, má dva bratry. Všichni žijí ve společné domácnosti na samotě.

V současnosti přítelkyni nemá.

Respondentka č. 3: Dana

Věk: 19 let

Vzdělání: Vyučená, v současnosti na nástavbovém studiu.

Původní rodina: Rodiče jsou už asi 7 let rozvedení. Má 6 sourozenců, z toho 3 sestry a 3 bratry. Se třemi sourozenci má společnou matku a se třemi společného otce. Po rozvodu rodičů zůstala bydlet s matkou a jejím přítelem.

Současnost: Žije s rodinou ve společné domácnosti na vesnici. Je zasnoubená s přítelkyní Táňou, která se do jejich rodiny nastěhuje hned, jakmile Dana dokončí studium.

Respondentka č. 4: Aneta

Věk: 32 let

Vzdělání: Vyučená.

Původní rodina: Respondentka pochází z velké, podle ní chudé, neúplné rodiny. Otce nikdy nepoznala. Má 4 sourozence.

Současnost: Pracuje už 7 let ve firmě vyrábějící světla do automobilů. Žije sama s matkou v krajském městě, přítelkyni nemá.

Respondentka č. 5: Táňa

Věk: 19 let

Vzdělání: Vyučená.

Původní rodina: Rodiče jsou 5 let rozvedení. Má jednoho vlastního bratra a jednoho nevlastního, tomu je 1 rok. Žije ve společné domácnosti v satelitním městě s matkou (40 let), jejím přítelem, kterému je 25 let a mladším bratrem.

Současnost: Pracuje v supermarketu jako prodavačka. Je zasnoubená s přítelkyní Danou, ke které se nastěhuje hned, jakmile ona dokončí školu.

Respondentka č. 6: Sofie

Věk: 18 let

Vzdělání: V současnosti studuje maturitní ročník střední školy. Má v plánu jít na vysokou školu.

Původní rodina: Respondentka pochází z úplné rodiny, má starší sestru. Žijí spolu ve společné domácnosti na maloměstě.

V současnosti má přítelkyni.

Respondentka č. 7: Silvie

Věk: 21 let

Vzdělání: V současnosti studuje vysokou školu v Praze, třetí ročník bakalářského studia.

Původní rodina: Respondentka pochází z úplné rodiny, má jednoho mladšího bratra. Všichni žijí ve společné domácnosti na maloměstě.

Současnost: Spolu se svojí přítelkyní žije v současnosti ve studentském bytě v Praze ještě s jedním heterosexuálním párem. Na víkendy jezdí k rodičům.

Respondentka č. 8: Nikola

Věk: 20 let

Vzdělání: Vyučená.

Původní rodina: Rodiče se rozvedli, má 4 starší sourozence. Bydlí pouze s matkou a jejím přítelem v okresním městě.

Současnost: Pracuje ve společnosti vyrábějící světla do automobilů. Má přítelkyni, ke které má v plánu se odstěhovat.

5 VYHODNOCENÍ VÝZKUMU

5.1 Otevřené kódování

Z doslovné transkripce rozhovorů byly stanoveny kategorie a subkategorie pomocí otevřeného kódování. Těmito kategoriemi jsou

- Pre-coming out
- Coming out rodině
- Rodinná situace bezprostředně po coming out
- Coming out okolí
- Možné nesnáze v životě lesby
- Současný stav

K jednotlivým kategoriím, které popisují v následujícím textu, jsem přiřadila citace z rozhovorů s respondentkami. Citace začínají prvními písmeny křestních jmen daných respondentek.

5.1.1 Pre-coming out

Při výzkumném šetření jsem zjistila, že období před coming out má velký vliv, jak žena či dívka přijme svoji orientaci a následně ji sdělí nejbližším a okolí. U každého může mít pre-coming out jinou podobu. V tomto období se jedinci formuje vztah nejen samotné dívky k sobě v podobě sebepřijetí, ale i vztahy jak s opačným, tak stejným pohlavím a nejbližšími přáteli. Taktéž jedinec pomalu z období nejistoty a zmatenosti přichází k identifikaci sama sebe jako homosexuála.

V rámci této kategorie jsem vytvořila subkategorie, kterými jsou úděl a kostky jsou vrženy.

- Subkategorie: **Úděl**

Každý člověk se narodí s určitou genetickou výbavou a jistými předpoklady a sklony k určitému chování. Ne jinak je tomu se sexualitou a sklonem být homosexuálem. Je přirozené, že rodiče vychovávají své dítě jako heterosexuála, a proto hned od narození jedinec neví, že je gay nebo lesba. Na tuto skutečnost přichází až postupem času. Někdy mu k plnému uvědomění si vlastní jinakosti dopomůže určitý podnět, kterým může být například i hroucení partnerských vztahů s opačným pohlavím.

Pojem: *Věk prvního uvědomění si homosexuální identity*

Jedním z nejtěžších období lidského života z biologického hlediska, kdy dochází k radikálním viditelným změnám, je období dospívání. Některé výzkumy ukazují, co se týče genderové nejistoty identity, je nejvíce nejistá skupina dětí ve věku kolem 13ti let. Každý jedinec si v určitém věku uvědomí, že jeho pohlavní identita se nedá nikterak změnit a tuto skutečnost přijímá. Sofie, Táňa a Dana uvedly, že si svoji homosexuální identitu uvědomily už na druhém stupni základní školy. Eva, Silvie a Vendula si tuto skutečnost připustily na střední škole. Aneta a Nikola věděly už odmalička, že cítí něco jinak.

So: *Bylo mi třináct, čtrnáct, nějak tak, už si to moc nepamatuju.*

T: *No bylo mi čtrnáct.*

D: *V patnácti letech, ... Tak nějak.*

E: *Tak už tak jako na základce, ale bylo to takový, jakože si to člověk tak nějak nepřipouštěl, že z toho jako neměl rozum a takový. Ale úplně mi to došlo až v prváku na střední,...*

N: *Tak to už bylo, já jsem to věděla už odmalička,...*

Si: *No asi v sedmnácti letech.*

A: *Tak já jsem to cítila, víš co, jak to mám říct, vždycky jsem to cítila, nevím od nějakých čtrnácti, patnácti.*

V: *Tak vlastně nějaký náznaky byly už od střední školy od nějakých patnácti let, ... A a si v osmnácti jsem si to uvědomila už naplno.*

Pojem: *Impuls k uvědomění si vlastní homosexuality*

I obyčejný člověk si někdy není jistý tím, jak řešit nějakou situaci a nebo jak se rozhodnout, abychom věděli, že naše rozhodnutí je to správné. Mnohdy nám toto dilema pomůže vyřešit náhoda nebo určitá situace, která nás určitým směrem popostrčí. Dvěma respondentkám pomohlo si uvědomit, že jsou lesby, když potkaly přítelkyni a zamilovaly se. Nikola si tuto skutečnost uvědomila díky snům a filmům.

D: *... kdy jsem poznala svoji nynější přítelkyni.*

E: *... kdy jsem si vlastně našla přítelkyni.*

N: ... protože už od malička jsme měla takový jakože sny a věděla jsem, že mě to ke klukům prostě netáhne. A když jsem se třeba dívala na nějaký filmy, tak třeba jsem věděla, že prostě to tak je no. Třeba princezna Fantaghiro, už ve školce jsem se na ni dívala tak, jakože se mi líbila.

Pojem: **Zkušenosti s opačným pohlavím**

Ze začátku může mít homosexuální jedinec problém vyrovnat se se svojí orientací, a tak dochází ke konfliktu zájmu v rámci heterosexuálních vztahů. Jako důvod může být i to, že si jedinec připadá ze společnosti vyloučený. Homosexuál si nechce připustit, že je gay a nebo lesba a tak zkouší pro společnost normální vztah. Nicméně tyto „vztahy“ krachují, protože zafunguje „sexuální pud“, který dá jasně najevo, že pro lesbu nebude muž to „pravé ořechové“. Čtyři respondentky uvedly, že mají zkušenost se vztahem s mužem. Táňa se považuje, jak sama řekla, za „čistou lesbu“ a s mužem nikdy nenavázala žádný partnerský vztah.

T: Když se mě zeptala jako co mám, co říkám na chlapi, tak jsem jí řekla, že tomu nerozumím, že dělám do něčeho jinýho...

N: Když jsem si uvědomila, že jsem fakt na holky, tak jsem si připadala úplně sama, jediná na světě. Tak jsem zkusila mít kluka, ale byla to blbost.

Si: Jako měla jsem kluka asi rok, zkoušeli jsme spolu žít intimně, ale prostě to nešlo, cítila jsem, že je něco jinak než by asi mělo být.

A: Vždycky se mi líbily holky, ale já jsem se hledala, já jsem byla bisexuální. Ve svém životě jsem měla tři chlapi. S jedním jsem měla rok a půl vztah, ale furt mě lákaly víc ty baby než ti chlapi. Pak se to ve mně zlomilo úplně a od nějakých jednadvaceti jsem na holky. Čistá lesba. Já třeba rodit nechci, mě to neláká, i proto jsem třeba nechtěla být s chlapem. Pokud by přítelkyně chtěla dítě, dá se to udělat i jinak.

V: ...ale v té době jsem ještě chodila s klukama...

Pojem: **Návrat v čase**

Aneta v podstatě lituje svých zkušeností s muži. Uvedla, že kdyby se mohla vrátit v čase, ráda by začala svůj homosexuální život jinak a to tak, že bez mužů.

A: Možná bych to pozměnila a začala bych úplně bez chlapů, kdyby to šlo vrátit.

- Subkategorie: Kostky jsou vrženy

Tato subkategorie obsahuje období po identifikaci sama sebe jako lesby, jak dlouho respondentkám trvalo, než o své orientaci řekly rodině, kdo byl první osobou, které se svěřily a důvod sdělení své sexuální orientace svým nejbližším. Je to vlastně období, kdy se už nechtěly skrývat a mít tajemství.

Pojem: *Délka doby od sebeakceptace homosexuality po coming out rodině*

Člověk se v životě musí vyrovnávat s mnoha zátěžovými situacemi. Pokud se jedná o citlivou záležitost, obáváme se, abychom tímto neublížili především nejbližším, mezi které se bez pochyby řadí rodina. Někdy může být naše obava zbytečná, ale někdy oprávněná, a proto čekáme na vhodnou příležitost. Tato doba může být různě dlouhá. Někteří lidé řeší situace nejlépe hned, ale někteří vyčkávají. Táňa, Eva a Aneta se se svojí homosexualitou svěřily rodině hned, i když Eva stále otálí s oznámením rodičům. Naproti tomu Sofie, Dana a Nikola vyčkávaly. Vendula tuto záležitost oznámila rodině po roce. Stejně tak i Silvie, ale ta to rodině neřekla osobně ona sama.

So: *Čtyři roky. Naším jsem to řekla před rokem, když mi bylo sedmnáct.*

T: *Hned jsem s tím seznámila mámu nebo rodiče takhle. Okamžitě.*

D: *V osmnácti letech jsem seznámila rodinu. (Tři roky)*

E: *Rodina ještě úplně celá seznámená není. ...Bratrům hnedka. No, ti to věděli jako jedni z prvních.*

N: *No, jelikož to vím od malička, tak to trvalo chvíli no. Mamce jsem to řekla v prváku.*

Si: *No přišli na to po roce.*

A: *Hned.*

V: *No, byl to asi ten rok, v osmnácti, devatenácti.*

Pojem: *První osoba, která o vlastní homosexualitě věděla*

Každá osoba v našem životě je pro nás nějakým způsobem důležitá. K těm, co vnímáme jako nejdůležitější, míváme taktéž největší důvěru. Pro někoho jsou to rodiče nebo sourozenci, pro jiné nejlepší kamarád či kamarádka. Pět respondentek uvedlo, že po akceptaci sebe jako lesby si za první osobu, které řekly o své homosexualitě, zvolily právě kamarád-

ku či kamaráda. Zbylé tři respondentky uvedly, že se jako prvnímu svěřily někomu z rodiny.

So: *No tak je to moje kámoška už od dětství a takže prostě nejlepší kamarádka no.*

T: *Máminýmu přítelovi.*

D: *Tak asi to byla, asi to byl kamarád. Nejlepší kamarád odmalička,...*

E: *Úplně oficiálně to bylo, no, asi nejlepší kamarádka*

N: *To já už si moc nepamatuju, vůbec nevím, kdo to byl první. Snad ségra asi, ale nevím to určitě.*

Si: *Svoji nejlepší kamarádce.*

A: *Mamka.*

V: *Tak byla to v té době moje nejlepší kamarádka, ty jsem to, nebo i teď jsme nejlepší kamarádky...*

Pojem: *Důvod oznámení vlastní homosexuality nejbližším*

Při průběhu vytváření si gay i lesbické identity je součástí říct lidem okolo sebe o své sexuální orientaci. Přiznání se není jednoduchá věc a člověk k němu potřebuje kousek odvahy. Ke coming out má každý jednatel své důvody a probíhá v různých situacích. Každá z mých respondentek měla svůj specifický důvod, proč se rozhodla říct nejbližším o své homosexualitě, ale v podstatě jde obecně o důvěru v seznamovanou osobu. Velice mě zaujal důvod Anety, která má ke své matce podle výpovědi velmi hluboké pouto.

So: *...kterým jsem jako věřila. Měla jsem k ní největší důvěru.*

T: *Nevím on je mladej, je mu dvacet pět. Bylo mu dvacet jedna, když s mámou začínali, takže byl takovej nejmladší, takovej spíš jako kámoš no. Jako brácha starší.*

D: *... protože k němu mám největší důvěru a věřím mu prostě.*

N: (matce)...*tak abych to měla všechno jakože najednou ty průsery. Tak jsem jí to chtěla říct a bylo to. (sestře) No protože jsme spolu měly dobrej vztah a chodily jsme spolu pořád ven a ona mi věřila a.*

Si: *No řekla jsem jí to, protože tehdy začla jakoby žárlit, protože jsem svoji tehdejší přítelkyni prezentovala samozřejmě jako svou kamarádku, že jo, dokud to nevěděla. No a ona*

začla žárlit, že jsem si našla lepší kamarádku, protože jsem spolu trávily většinu času a já jsem byla zamilovaná a to, takže jsem jakoby na ni kašlala a takže už to došlo do takovýho stádia, že jsme prostě byly úplně rozhádaný dalo by se říct a že prostě už nám to neklapalo s tou kamarádkou myslím teda. Tak jsem si řekla, že už to prostě nemůžu dál tajit a dělat si jinou kamarádku druhou.

A: *A důvod to mělo, že mě porodila, miluju jí hlavně, mám ji ráda, dala bych za ni všechno. Je to když to řeknu takhle, je pro mě moc, strašně moc.*

5.1.2 Coming out rodině

Každá rodina chvílemi zápolí ve vztazích mezi sebou navzájem a sem tam je zasažena událostmi, které mohou být přechodné, ale vyvolávají změny v rodinném fungování. Neexistuje žádné pravidlo, jak by rodina měla tyto situace řešit, protože každá rodina je jiná. Většinou nalezneme ale v rodině vzorce chování, kterých se při řešení krizí v rodině drží. Jde v podstatě o resilienci, tzn. jak rychle se rodina vyrovná s tím, když vyjde najevo, že má mezi sebou homosexuálního člena.

Do této kategorie jsem zařadila subkategorie, kterými jsou strach a zákon akce a reakce.

- Subkategorie: Strach

Cesta, kterou se rozhodne člověk jít, může být chvílemi i trnitá. Důležité je, nenechat se vyvést z míry a znejistit, ale sebrat odvalu. Pokud by lesba před svými rodiči tajila svoji orientaci ze strachu, z kterého by se postupem času mohl vyvinout až stres, mohlo by to mít i možné zdravotní následky.

Pojem: ***Způsob sdělení vlastní homosexuality rodině***

Každý člověk se jinak rychle rozhoduje, někdo jedná téměř bez rozmyslu, jiný se zase k určitému jednání musí důkladně připravit a vyčkává na vhodnou příležitost. Těžko říct, která z těchto možností je nejlepší. Aneta, Sofie a Eva si udělaly určitou přípravu, jak rodině svoji orientaci sdělit. Dana jednala téměř bez rozmyslu. Vendula, Táňa a Nikola využily příležitosti. Silvie tak dlouho chodila kolem „horké kaše“, až se rodina o její orientaci dozvěděla „z druhé ruky.“

So: Řekla jsem jim to prostě, zavolala jsem si je do obýváku, ségra tam byla se mnou, protože jsem chtěla, aby tam byla, protože mě podpořila. No a řekla jsem jim, že bych jim chtěla něco říct.

T: Tak jsem, tak mi to nedalo a řekla jsem jí, že teda na holky jsem.

D: Asi normálně z fleku. Přišla jsem a řekla, mami mám holku prostě.

E: No třeba brácha, já bych si potřebovala promluvit.

N: ...a řekla jsem jí to, když jsme jely v autě pro moji důtku, tak abych to měla všechno najednou ty průsery.

Si: Rodina se s tím seznámila sama, dalo by se říct. To nebyla tak úplně moje iniciativa, ale bylo to asi v osmnácti. Po roce asi co jsem měla jakoby první vztah. No ono jim to bylo vyzrazeno dobrýma známýma a takže se to takhle dozvěděli takovou už vcelku blbou formou no. ...že jsem přišla domů a měla jsem pohovor že, samozřejmě na koberečku a tak to na mě vybalili, že to ví. Tak já jsem už nic nezapírala že..

A: Tak já jsem to říkala mamce, prostě jsem přišla, řekla jsem mamce, že prostě s chlapem to nejde, prostě že mám trápení, prostě že jsem jiná, že jsem to vždycky cítila jinak, ale že jsem se prostě bála třeba za mamkou přijít, říct jí, že to prostě cítím jinak.

V: To mi bylo asi devatenáct. A rodině jsem to řekla z toho důvodu, že při té příležitosti že v televizi běžel, běžela reportáž o pochodu gayů, lesbiček, transexuálů a bisexuálů ve Španělsku.

Pojem: *Očekávaná reakce*

Pokud se jedinec odhodlá k určitému činu, očekává určitou reakci. Někdy vidíme budoucnost příliš černě, jindy máme nasazené „růžové brýle“. Nikola matku už předem připravovala, a proto reakci čekala takovou, jaká byla. Dana na druhou stranu nečekala, že by rodiče mohli reagovat až tak dobře. Vendula reakci čekala dobrou, ale bohužel ji zklamal matky přítel.

N: No čekala, protože já už jsem ju tak jako připravovala před tím jako, co by dělala, kdyby něco.

D: No nečekala, ale byla skvělá...

V: *Od přátel jsem čekala, že to vezmou v pohodě, od rodičů taky tak, ale od toho mamčinyho přítele jsem to nečekala.*

Pojem: ***Tušení rodičů dceřiny homosexuality***

Už malé děti se snaží sem tam před rodiči něco skrývat. Většinou se jedná o nějakou maličkost a dítě se snaží všemi různými způsoby rodiči zabránit, aby se onu věc dozvěděl. Ale rodiče nebývají slepí a hloupí, pokud jeví o dítě zájem. Stejně tak tomu bylo i u čtyřech respondentek, kdy rodiče tušili dceřinu homosexuální orientaci.

So: *No a mamka to už jakoby tušila, protože já jsem se stýkala jenom s holkama, a takhle no.*

E: *Oba bráchové to vijou a mamka jako tak tuší, tatka taky tuší, ale ještě jsem jim to neřekla na plnou hubu. ... No právě že pravidelně, proto to tuší. (přítelkyně respondentky chodila k ní domů)*

N: *Mamka mi řekla, že to věděla stejně. Že už to ví dlouho, že si to, že už to na mně viděla.*

Si: *..protože už před tím měli takový nějaký narážky, prostě jestli jsme jenom kamarádky a podobně...*

- Subkategorie: *Zákon akce a reakce*

Jak ve fyzice, tak v běžném životě platí, že pokud se něco stane, tak zákonitě na to musí přijít nějaká odezva. Toto se samozřejmě týká i sdělení homosexuality rodině. Jedním z důvodů, proč se jedinci bojí říct rodině o své orientaci, může být i to, že naše společnost stále dosud úplně nepřijímá alternativy sexuality jako běžnou věc. Rodina tak může být onálepkována.

Pojem: ***Reakce rodiny na coming out***

Po tom, co respondentky oznámily rodině svoji orientaci, přišla reakce. U Sofie, Silvie a Venduly reakce nebyly příliš dobré, spíš špatné. U Dany a Táni rodina vzala homosexualitu dobře.

So: *No do teďka je to docela hrůza.*

D: *No od rodiny jsem nečekala, ale byla skvělá, prostě ji vzali líp (přítelkyni) jak kdejakýho máho předešlejšího kluka. Takže v pohodě.*

Si: *Takže když se to naši dověděli, tak jsme si pobřečeli samozřejmě všichni a pak to bylo jako tak dva měsíce takový drsný.*

V: *Nejhůř teda to vzal přítel mamky.*

T: *Já myslím, že dobrá.*

Pojem: **Reakce matky na coming out**

Obecně lze říci, že právě matky by mohly nejhůře a nebo nejlépe nést dceřinu homosexualitu. Jsou to ony, co své děti porodily a trávily s nimi čas od jejich narození, proto mají ke svým potomkům nejbližší. Z tohoto důvodu je může homosexualita dcery ranit a nebo naopak se s ní smíří mnohem lépe než zbytek rodiny. U Nikolý a Aleny matky reagovaly na tuto skutečnost dobře a přijaly ji bez větších problémů. Sofiina matka se ještě ani teď s dceřinou homosexualitou nevyrovnala. U Silvie a Táni proběhl s jejich matkami ze začátku menší rozpor.

T: *Prvně mi máma řekla, že pokud budu na holky, tak že mě vyhodí z baráku. Tak jsem, tak mi to nedalo a řekla jsem jí, že teda na holky jsem. Na to už mi řekla, že to nevádí, že se to stává. S mámou jsme se prvně hádaly, to je jasný že jo. Se jí to nelíbilo, že jo...*

So: *Mamka to nebere, ta mi všechno zakazuje. Nedokážu se s mamkou bavit.*

N: *Jo, takže dobrá. Tak jako říkala, že jí to nevádí prostě. ...protože mamka jako její děcka dělaj různý průsery a různý takovýhle věci, takže mamka to brala, že tady tohle je úplně minimální věc a hlavně že jsme prostě zdraví a tak.*

Si: *...a máma měla takový jako tendence trošku, jakože by mě vzala k psychiatrovi a takový nějaký podobný to, tak jsem to s ní brzy vyřešila, že to asi nebude pravý řešení, když to bude takhle jako řešit...*

A: *Tak mamka mi řekla, že když to nejde takhle, tak to půjde takhle no.*

Pojem: *Reakce otce na coming out*

Ideál úplné rodiny s oběma rodiči není v dnešní době úplně naplněn. Děti často vyrůstají jen s jedním z rodičů, častěji to bývá matka. Přitom otcové dceřinu homosexualitu mnohdy přijmou lépe než právě matky. Důkazem tohoto je Sofie, která má s matkou kvůli své homosexualitě problémy, ale otec svou dceru bere pořád stejně. U Venduly se s její orientací také vyrovnal lépe otec než její matka, nicméně ani ta jí nedělala problémy. Aneta otce nikdy nepoznala a Nikola se s otcem nestýká

So: *Tatka ten je v pohodě. Je takovej zvědavej.*

N: *Tatka to neví, protože s ním nežijem. Já se s ním nestýkám, takže on to neví.*

A: *Tátu jsem nikdy nepoznala.*

V: *A tatka vlastně s jeho novou rodinou tak ti to vzali úplně v pohodě.*

Pojem: *Reakce sourozenců na coming out*

Pokud má člověk sourozence, hrají u něj bratři a sestry významnou roli. Sourozenec je vlastně první přítel, kterého jedinec v životě získává, i když to tak mnohdy nemusí vypadat, například při hádkách. Homosexualita jednoho ze sourozenců však může změnit vztah mezi nimi. Toto se naštěstí ani u jedné z respondentek nepotvrdilo a vztahy mezi sourozenci zůstaly, dá se říct, bez újmy.

So: *A ségra ta to věděla už od patnácti mejch a ta to bere normálně úplně, jakože podporuje.*

E: *A bráchové oba úplně v pohodě.*

N: *Sourozenci taky v pohodě.*

A: *Třeba brácha, ten to věděl, ten mi řekl, to je tvoje věc, ségra ta mi řekla, radši bych tě viděla s chlapem, ale.*

5.1.3 Rodinná situace bezprostředně po coming out

Rodinné vztahy mohou být určitou dobu po coming out dcery narušeny. Rodiče mohou být zklamaní z orientace své dcery, a tak jim může nějakou dobu trvat, než se s nově vzniklou situací vyrovnají. Naštěstí ji většinou dřív nebo později přijmou. Bohužel se může stát, že začátek může být dosti bouřlivý a může dojít i k tomu, že dcera než by vypjatou situaci snášela, radši opustí domov. Rodiče se také často musí smířit s tím, že jejich dcera má přítelkyni a ne přítele a zaujmout k tomuto stanovisko.

V této kategorii jsou zahrnuty subkategorie zklamání a smíření.

- Subkategorie: Zklamání

Ke zklamání může dojít z obou stran, jak ze strany rodičů, tak ze strany dcery- lesby z nastalé situace.

Pojem: *Očekávání rodičů od dcery*

Asi všichni rodiče od svého potomka něco očekávají. Spíše se jedná o pozitivní věci. Rodič se snaží většinou připravit svému dítěti lepší podmínky pro život, než měl on sám a snaží se, aby jeho syn či dcera neopakovaly stejné chyby, jako udělal on. Mezi tyto lepší podmínky se řadí materiální zabezpečení, vyšší vzdělání, spokojenost v partnerském životě a založení tradiční rodiny. Sofiina a Tánina matka si představovaly pro svoje dcery jinou budoucnost, než jakou jim osud přichystal. Obě tyto matky chtěly vlastně úplně obyčejné dcery.

So: *Mamka? Protože su její holčička, že jo, chtěla vnoučky,... a chtěla prostě pro mě jinou budoucnost a že to budu mít těžký.*

T: *..., že chce normální holčičku s dlouhýma vlasama, s šatičkama, tak to trošku nefunguje a nikdy asi nefungovalo.*

Pojem: *Stěhování po coming out*

Bohužel se po coming out může stát situace doma natolik vypjatá, že se dcera raději odstěhuje, aby předešla věčným konfrontacím na téma její homosexuality. Pro Vendulu byla doma situace už natolik neúnosná, že se odstěhovala do jiného, většího města, aby se vyhnula konfliktům s matčíným přítelem. I u Sofie padl návrh na její odstěhování, ale vzhledem k tomu, že ještě studuje střední školu, se odstěhovat nemůže. Doufá, že úspěšně složí

přijímací zkoušky na vysokou školu a bude se moci konečně odstěhovat. Evy rodiče podle ní o její homosexualitě zatím neví, ale podle svých slov, by se neodstěhovala, i kdyby se o tom rodiče zmínili.

So: *No už takovej návrh byl, ale zatím ne no, zatím zůstávám.*

E: *Na to nemaj nárok.*

Si: *Tak já jsem byla ve čtvrtáku na gymplu, takže to tak neproběhlo takový dramata až.*

A: *Bydlím pořád s mamkou, jsem nejmladší.*

V: *No hlavně kvůli příteli mé matky, protože s tím vlastně, když to zjistil, tak jsme se spolu přestali bavit, začli jsme se jenom hádat.*

- Subkategorie: Smíření

Jak bylo zmíněno výše, rodina se postupem času s novou situací vyrovnává a přijímá dceru jako lesbu.

Pojem: ***Doba vyrovnání se s homosexualitou u rodiny***

Dana, Eva a Nikola uvedly, že se s jejich orientací rodina vyrovnala okamžitě, lze to tedy označit za naprosto bezproblémový coming out. Já se domnívám, že to je i z toho důvodu, že to rodiče už tušili a nebyla to pro ně úplná novinka. Táňa, Vendula a Silvie se domnívají, že rodičům to nějakou dobu trvalo, než se smířili s tím, že mají dceru lesbu. Sofiina rodina se podle ní stále srovnává.

So: *No tak rodina se srovnává.*

T: *Nevim, rok, dva.*

D: *...ale rodině asi pět minut.*

E: *Tak třeba bráchové se s tím vyrovnali hnedka.*

N: *Já myslím, že mamka to přijala hnedka...*

Si: *No říkám, ty dva měsíce, to bylo takový hodně divoký a pak říkám jako, oni teďky jako nedá se říct, že by se s tím třeba nějak srovnali extra výjimečně bych řekla. ...a postupem času to tak nějak skousli bych řekla.*

V: *...rodině, té to trvalo trochu déle, hlavně mamce a sestře, těm to trvalo asi nejdýl.*

Pojem: *Vztah rodiny k bývalé přítelkyni*

I u heterosexuálních párů se můžeme setkat s tím, že rodiče jednoho z partnerů nepřijímají jeho drahou polovičku úplně bez problémů a mají k němu výhrady. Nicméně většinou mají zájem vědět, s kým se jejich dcera nebo syn stýká. U homosexuálních jedinců může být partner či partnerka pro rodiče mnohem větší problém. Silviinu bývalou přítelkyni rodiče, dá se říct, zavrhly, naopak u Venduly ji přijali bez problémů.

Si: *Jakože mi zakázaly se s ní stýkat, pak teda poznali, že to asi nepůjde že, tak mi aspoň zakázali, abych si ji vodila domů.*

V: *...vlastně rodina přijala i moji přítelkyni bývalou...*

Pojem: *Pocit po coming out*

Pokud člověk v sobě něco dlouho „dusí“ a skrývá před ostatními své tajemství, bývá to pro něj velmi unavující. Proto poté, co vše vyjde najevo, může mít pocity uvolnění a štěstí, že už nemusí dál nic tajit. I Silvii se poté, co se rodiče náhodou o její orientaci dověděli, značně ulevilo.

Si: *Takže když se to konečně dozvěděli, tak to bylo takový jako, no já jsem to teda nečekala, že se to dozví tak brzy, ale jako svým způsobem to bylo jako taková úleva, jakože jsem nevěděla, jak o tom sama začít nebo tak.*

5.1.4 Coming out okolí

Respondentky se samozřejmě se svojí homosexualitou nesvěřily pouze rodinným příslušníkům, ale také lidem ve svém okolí, se kterými jsou téměř v každodenním kontaktu. Kdyby společnost byla opravdu tolerantní vůči těmto alternativám sexuality, nemusely by se se svojí orientací nijak zvlášť svěřovat. Vždyť heterosexuálové taky všem neříkají, že jsou heterosexuálové a každý to bere tak nějak automaticky, že to tak je.

V této kategorii jsou obsaženy subkategorie přátelství a škola.

Pojem: *Spolupracovníci a coming out*

Nikola a Aneta uvedly, že v zaměstnání svým spolupracovníkům oznámily, jak je to s jejich orientací. Oběma jde především o upřímnost vůči lidem, se kterými se dennodenně vídají a tráví s nimi většinu části dne.

N: *Já jsem jim to řekla v práci, protože jsem chtěla, aby prostě věděli, že jsem někdo jinej a že se k nim taky budu chovat trošku jinak a k těm ostatním taky trošku jinak. Jako k chlapům a tak prostě. Takže a chtěla jsem prostě, aby věděli, že jako jaká jsem a že to tak prostě existuje a tak. V práci to vzali hnedka no. V práci řekli, že si mysleli, že už na první pohled jsem vypadala úplně jinak, aji v chování a tak, takže že jsou rádi, že jsem jim to řekla, že mě mají takovou rádi, jaká jsem.*

A: *Na rovinu, seznámím se a řeknu, jmenuju se Aneta tak a tak a třeba to tak řeknu hned člověku, že jsem prostě na holky nebo takhle.*

- Subkategorie: Přátelství

Přátelství představuje pevný vztah, který lze charakterizovat vzájemným porozuměním a blízkostí. Neexistuje snad člověk, který by v životě neměl ani jednoho přítele. Přátelé představují v životě každého z nás jeho důležitou součást. Nejlepší přátelé jsou tu jeden pro druhého, vzájemně si stěžují na různé skutečnosti a podávají si vzájemně i různé způsoby řešení. Bez přátel se nedá žít plnohodnotný a kvalitní život.

Pojem: *Způsob sdělení vlastní homosexuality přátelům*

Dá se říct, že respondentky si žádný extra způsob sdělení své orientace přátelům nijak nepřipravovaly a přátelům sdělovaly svoji homosexualitu postupně bez nějakých větších obav. Silvii dopomohl k oznámení své homosexuality nejlepší kamarádce alkohol.

So: *Tak přátele to vijou tak od těch patnácti, kdy jsem to řekla první kamarádce a postupem času jsem to říkala jako těm, kterým jsem jako věřila.*

D: *...a přátele to věděli tak nějak pořád od začátku.*

N: *A přátelé, tak postupně.*

Si: *... a tak jsme se jednou opily a někde na nějakých čarodějnicích, tak jsem ji vytáhla, že jí musím něco říct, že jakože ta Katka vlastně není moje kamarádka, ale že spolu chodíme a ona úplně, no to je skvělý, takže byla šťastná, že nemám lepší kamarádku.*

A: *Ale já jsem třeba byla taková, že jsem to nikomu neříkala, ale ti lidi si to mysleli.*

Pojem: ***Reakce přátel na coming out***

Reakce přátel na homosexualitu jejich kamarádky nebyla ve většině případů nějak bouřlivá, ale i tak se respondentky setkaly s některými negativními reakcemi na jejich orientaci. Někteří jejich přátelé tuto skutečnost nepřijali a my se můžeme ptát, z jakého to může být důvodu. Možná je to jejich neznalost problematiky homosexuality, možná je to špatná zkušenost s homosexuálně orientovaným jedincem a možná vyrůstali a žijí v prostředí, které homosexualitu odmítá a bere ji jako něco špatného.

So: *Přátelé to vzali hnedka, prostě v pohodě.*

T: *Přátel jak kterých no. Jako někteří byli hrozní.*

D: *Přátelé to vzali tak normálně.*

E: *Tak třeba u přátel tak člověk docela dost dobře pozná, jestli je to opravdu pravej přítel nebo jestli je to, protože ti praví opravdu zůstali stát při mně a ti co ne, tak jako koukali už trošku skrz prsty.... Dobře, ona dobře, nic jinýho jí nezbylo.*

N: *No tak jak kdo, že. O pár jsem jich přišla a o pár jsem jich kvůli tomu že, mi narostlo přátel.*

Si: *Bez problému si myslím. Jsem se ani nesečkala s nějakou horší reakcí. ...byla šťastná, že nemám lepší kamarádku.*

A: *V pohodě, vzali to.*

V: *Tak přátelé, ti to vzali v pohodě. Někteří to už tušili, některým to trvalo trošku delší dobu, než pochopili, že to tak opravdu je.*

Pojem: ***Doba vyrovnání se s homosexualitou u přátel***

Po oznámení skutečnosti přátelům doba vyrovnání se s homosexualitou kamarádky je vcelku rozdílná, než tomu bylo u rodiny. Přátelé neměli s homosexualitou žádný vleklý problém. Svoji kamarádku brali pořád stejně, což je dobře, že pochopili, že ona zůstala a zůstane taková, jako ji znali do jejího coming out.

So: *Přátelé to vzali hnedka, prostě v pohodě, takže ti se ani srovnávat nemuseli.*

D: *Tak přátelům nevím.*

E: *Jak kterejm.*

A: *Myslím si, že tam nebyl nějaký problém dlouho trvajícím.*

Pojem: **Zklamání z coming out**

Je jasné, že coming out s sebou přináší spoustu emocí a nových zkušeností. Nikola uvedla, že po coming out ji zklamala její nejlepší kamarádka, která ji svým způsobem úplně zavrhlala. I po uplynulém čase na to vzpomíná tak, že ji to tenkrát hodně bolelo.

N: *nevím, vůbec netuším, jako jestli jí to vadí nebo jestli vyrůstala tak, jako že to je prostě špatný, ale vykašlala se na mě, když jsem jí to řekla teda.*

- Subkategorie: Škola

Ve škole žák či student tráví ve všední den většinu času. Je to pro něj prostředí, kde se chová přirozeně, ale částečně podle určitých pravidel. Většinou má kolem sebe okruh nejlepších přátel z řad spolužáků, se kterými si vzájemně sdělují jak maličkosti, tak závažnější věci. Pokud se některý z řad studentů svěří se svým trápením v podobě sexuální orientace některým svým spolužákům a ti to vezmou příjemně dobře, lze zde hovořit o dobrém školním klimatu třídy i školy. K tomu přispívá i vztah pedagogů ke studentům.

Pojem: **Spolužáci a coming out**

Většina respondentek uvedla, že spolužákům, nebo alespoň části, svoji orientaci prozradily. Jako důvod udávají, že chtěly, aby o jejich orientaci spolužáci věděli. To, že se respondentky se svojí homosexualitou svěřily spolužákům, hodnotím velice kladně. Určitě tím i předešly různým dohadům za jejich zády na téma jejich sexuální orientace. Jediná Dana spolužákům nic o své orientaci doposud neřekla, protože k nim nemá žádný vztah.

So: *Tak ty kámošky, s těma se znám jako dlouho a neřekla jsem to všem ve třídě, jenom pár holkám, s kterými se nejvíc bavím, a v který mám největší důvěru za ty čtyři roky. Vijou to tak šest holek ze třídy a je nás dvacet no.*

T: *No, tak já se za to nestydím, asi tak bych to řekla. Proč bych to neřekla na plnou hubu. Tak já většinou co ty spolužáky co jsou, jsou nejlepší kamarádi doteďka.*

D: *Tak spolužákům jsem to neříkala, protože já se s lidma ve třídě moc nebavím. A tak je to zbytečnost jim říkat, když o to nemaj zájem.*

E: *Spolužáci to ví, a museli se s tím vyrovnat, protože moje první přítelkyně byla spolužačka ze třídy, a tak jako to tak berou no. Jako nepřehlídli to no. A třeba po tý škole se to jako dost rozneslo, tak třeba na začátku tohoto školního roku, co tam přišli to noví, tak hele to je ona, to je ona.*

Si: *No tehdy na gymplu jsem to neřekla teda, kromě pár teda kamarádkám, který se to dověděly zase samy. Já na to mám asi nějakou smůlu nebo. Prostě jsme byli na výletě a kluci mi, byli jsme všichni opilí, že jo, a já jsem tam nechala ležet telefon a kluci mi začali projíždět smsky a dělali si srandu a samozřejmě tam byly smsky od mé tehdejší přítelkyně, jakože to, a zůstali všichni čumět. Samozřejmě tam bylo dvacet lidí a ten zbytek těch deset lidí se to samozřejmě hnedka dovědělo, ale tak jako taky v pohodě. Chvilku si ze mě dělali srandu ale tak nevím, jsme po tom tak nějak, jsme to zapili a v pohodě. Ted'ky se mě vždycky ptaj na nějakých srazech, jakože co holky. Jako kluci si z toho dělaj vyloženě srandu, bych řekla.*

V: *Tak chtěla jsem jim to vlastně říct, abych před blízkými kamarády neměla tajemství a určitě by se to stejně dozvěděli. Asi by mě vídali s přítelkyní nebo bylo by jim to asi divný, že s nikým nechodím, s žádným klukem, ale chtěla jsem zároveň i aby oni věděli, že před nima nic neskrývám i jakoby ze svého osobního důvodu.*

Pojem: *Učitelé a coming out*

Homosexuální jedinec ve škole není ničím výjimečným, a jak lze vidět z výpovědí respondentek, i učitelé věděli o jejich sexuální orientaci. Proto je velice důležité, aby všichni pedagogové brali v potaz, že existují alternativy homosexuality a měli k nim profesionální spíše pozitivní postoj.

T: *Takže ze základky ať je to učeňák, základka, takže i učitelky to věděly.*

E: *Třeba jsme byli v Praze a šla jsem hned za učitelkama a bavily se o nějaký holce, co šla v protisměru, že má pěknou bundu. A já řekla, že jsem si nevšimla. A ony, že se diví, že zrovna mě by to mělo zajímat, ale smály se.*

N: (učitelka) *Ta to brala úplně v pohodě a zbytek studia nade mnou držela ochrannou ruku.*

Pojem: *Tušení učitelky studentčiny homosexuality*

Možná se žákům či studentům někdy zdá, že jejich učitel či učitelka o nich absolutně nic neví. Ale opak může být pravdou. Taktéž učitel nemusí být vždy pro studenty a žáky pouze „přenašečem informací“, ale může jim být i někým blízkým, jako to bylo v případě Táni, která měla se svojí učitelkou češtiny dobrý vztah.

T: *Učitelky ted'kom na učňáku, hlavně teda učitelka na češtinu, s tou jsem si strašně rozuměla, píšu si s ní dokonce na facebooku, a ptala jsem se, jestli věděla, že jsem na holky teda. A řekla mi, že to tušila.*

5.1.5 Možné nesnáze v životě lesby

Každý člověk musí v životě řešit již od dětského věku určité životní události ať už má jakoukoliv orientaci. Nelze posoudit, kdo má nesnázi v životě více, ale homosexuální skupina má určitě své typické životní těžkosti. Všichni lidé na světě mají ve společnosti určité postavení, status a roli. Tato role je pro každého nějakým způsobem důležitá a to hlavně mezi vrstevníky. Člověk jenom nerad slyší kritiku na svoji osobu a zvláště pokud je tato neopodstatněná. Už malé děti se nevině škádlí a dělají si jeden z druhého legraci. Nebezpečné ovšem je, pokud toto škádlení přeroste v netoleranci až diskriminaci jednotlivce.

V této kategorii jsou zařazeny subkategorie dobro a zlo a homofobie.

- Subkategorie: Dobro a zlo

Vždy se mezi námi najdou lidé, kteří druhým závidí a snaží se jim všemožně házet „klacky pod nohy“, aby náhodou nebyli úspěšnější než oni. Nedívají se napravo ani nalevo a jednájí pouze ve svůj prospěch. Ale jak se říká, všechno zlé je k něčemu dobré. Toto platí i u homosexuality tam, kde společnost nepřipravuje zrovna tolerantní podmínky vůči této minoritní skupině. Každá negativní zkušenost homosexuála se společností mu ukazuje něco nového a dává mu sílu být více nedotknutelným.

Pojem: *Netolerance ze strany vrstevníků*

Již od dětství se většina lidí setkává především ve vzdělávacích zařízeních se svými vrstevníky. Buduje si zde vztahy a určité postavení. Tyto vztahy mohou být ale narušeny tím, že některý ze členů vrstevnické skupiny oznámí, že je homosexuálně orientován. Táňa a Dana se běžně setkávají s tím, že je někdo osočuje kvůli jejich sexuální orientaci. Sofii sem

tam někdo z legrace řekne, že je lesba, ale ona si toto nijak zvlášť nepřipouští, snaží se úderu vracet. Silvie se setkala s tím, že náhodou zjistila, jak si spolužačky povídají o její homosexualitě, ale taktéž toto nijak neřešila. U Nikoly byl s její orientací asi největší problém s jednou ze spolužaček, kde se jednalo téměř o šikanu a snahu ji zesměšnit před celou školou. Toto následně řešila s třídní učitelkou, která zasáhla a se zmíněnou spolužačkou si promluvila. Poté se již nic podobného neopakovalo.

So: *To jsem se neseetkala, ale spíš takový narážky, jako ze srandy jakože takových těch kluků co to o mně vijou a takoví ti šampónci jakože jo, to je lesba a takhle. Ale já jsem si to jako takhle nebrala. Vždycky jsem si z nich dělala prdel, protože nejsou takoví chytrí. Tak nevím no.*

T: *Jsem toho názoru, že holka s holkou přijde, což já třeba nesnáším, za to se třeba peru jakoby i na diskotéce, že přijde cizí kluk a řekne mi do očí zkurvená lesbo a v životě jsem toho kluka neviděla, tak to už je na mě moc, to už zuřím. Říkaj to spíš kluci, holky si to nedovolí, asi ke mně. A v Jihlavě teda neznám holku, která by mi to řekla do očí, asi ne no, na tohle já jsem výbušná docela.*

D: *Tak nadávky různý, to mám do teď. Třeba oni, nevím, mě ten člověk třeba nezná a odsoudí mě za to, že třeba chodím s holkou, tak mi nadává, že jsem lesba a tak dál. Jsou namyšlení podle mě, protože odsuzují lidi, který neznaj a vůbec nic o nich neví. Je to třeba v hospodách, když je někdo opilej. Třeba do tebe strčí a vidí, jak vypadáš třeba.*

N: *Jo setkala jsem se právě s jednou spolužačkou, která byla u nás na střední a ona to vyhlásila před celou školou vlastně, že to tak prostě je. Celá škola končila po šestý hodině a šli jsme do šaten a ona si stoupla doprostřed na schody a řvala na mě ty lesbo. Ukázala jsem na ni prostředníček a ona na mě začla rvát, že jestli ještě jednou na ni toto ukážu, tak že mi ho zlomí. Tak já se naštvála a ukázala. Ona mi ho chytla a já jak se bránila, tak jsem ji omylem shodila ze schodů. Bohužel to viděly uklízečky, který to pak řekly učitelce, a ta to řešila no. Ona dostala jen napomenutí za slovní napadení a já důtku za fyzický. I když ona se mě dotkla jako první že. Tak mě to tak jako naštválo a toto beru jako diskriminaci no od ní.*

Si: *Asi ne, myslím, že ne. Holky teda ty jako spíš ty, se kterýma se tolik nebavím, tak tam třeba vidím, jak si špitaj někde nebo tak. A na gymplu se mi stalo, když jsme měli nějakou informatiku nebo něco takovýho na počítačích a já jsem procházela tak jako zezadu, takový*

největší drbny tak na obrazovce mají fotku s mojí tehdejší přítelkyní a drbaly si tam, tak prostě to neřešíš takovýhle reakce jako.

Pojem: ***Diskriminace ze strany vedoucího pracovníka***

Pokud se člověk dostane do vedoucí pozice, získá určitou moc a pravomoce, které lze snadno zneužít. Vedoucí pracovníci by měli být ale natolik vyspělými osobnostmi, aby k těmto zneužitím nedocházelo. Tání se stalo, že jejímu nadřízenému se nelíbil styl její vizáže a tak ji po zkušební době propustil, a tím se chránil, protože nemusel udat důvod jejího propuštění.

T: *Ředitel v Intersparu, tam co jsem dělala. Zjistil jakoby, zjistil, že jsme na holky, nelíbilo se mu to, že vypadám jako kluk, takže tam padaly různé slova, jakože jsem hermafrodit nebo něco takovýho no. Takže mě vlastně, byla jsem tam tři měsíce a potom mi najednou z ničeho nic skončila smlouva a čau, mějte se. Rovnou mě vyhodil jako, jenom skrz to, že vypadám jako chlap a že jsem jakoby na holky.*

Pojem: ***Tolerance***

Vzhledem k tomu, že se ve společnosti začíná objevovat čím dál větší počet alternativních způsobů života, by se měly vztahy mezi lidmi stávat více snášenlivějšími. Není to pouze otázka homosexuality, ale třeba i záležitost emo stylu či dalších subkultur. Eva se domnívá, že se doposud s negativními narážkami nějak moc nesetkala, a pokud ano, tak si to nepamatuje, protože takové věci neřeší. Aneta má coming out za sebou již dvanáct let a ani za tuto dobu si nevšimla něčeho negativního na její osobu, kvůli tomu, že je lesba. Vendula se taktéž nesetkala s tím, že by ji někdo nějak osočoval kvůli její sexuální orientaci, spíše se jednalo o neznalost z rodinného kruhu.

E: *Asi ne. Spíš ne, já jsem takovej typ člověka, kterej to prostě háže za hlavu a vůbec to prostě neřeším.*

A: *Ne. Tak nikdo mě za to neodsuzoval, proč. Nejsem taková, že přijdu tam a támhle tě budu ošáhávat. Proč. Prostě se chovám jako normální člověk. A nebo když to neřeknu, tak ten člověk to na mě nepozná. Ne že bych šla a takhle čuměla, neznamená to, že jsem lesba, že chcu každou babu.*

V: *Myslím si, že přímo diskriminace ne, že spíš to byla neznalost těch lidí a především ne-tolerance z rodinnýho kruhu. Vlastně kvůli tomu jsem se i odstěhovala.*

Pojem: *Utajení před okolím*

Pokud jedinec homosexuál žije ve městě či dokonce ve velkoměstě, má coming out o něco lehčí. Funguje zde velká anonymita mezi lidmi než na vesnici. Taktéž jistojistě není ve městě se svojí orientací sám a může navštěvovat různé podniky či organizace zabývající se problematikou gayů a leseb. I na ulici se můžeme běžně setkat s homosexuálním párem a nikdo si tohoto jevu téměř nevšimne. Pokud by šel na vesnici za ruku homosexuální pár, má si celá obec o čem dlouho povídat a rodina tohoto páru dostává určitou nálepku. I Táňa nechce na vesnici u Dany svoji homosexualitu zatím nijak zveřejňovat, především z obavy pomluvy její rodiny. Silvie si taktéž netroufne se u nich na maloměstě chovat se svojí partnerkou dle své orientace. Taktéž se obává toho, že by to mohlo nějakým způsobem negativně zapůsobit na její rodinu.

T: *Tam to na tý vesnici nikdo moc neví, nebo ví to lidi, ale není to jakože my bysme jim to řekly. Že to spíš nějak tutláme tam. Ale na tý vesnici je to spíš z mé strany, že nechci, aby to všichni věděli, aby je nepomlouvali, tu rodinu (Dany). Jako o mě nejde, já se tam s nikým nebavím, nikoho tam neznám, takže mi to je vcelku jedno, jestli tam lidi něco o mně říkají. Ale spíš, aby neměli nějaký pomluvy na ně, na její rodinu. Nestojím o to.*

Si: *Tak já třeba jako, tím že jsem v Praze, tak tam si myslím, že je to takový anonymní, že jo. Kdybych se třeba v našem městě vodila se svou přítelkyní, tak to si nedovolím jako. To když někam jdeme, tak jako bez ruk, protože to vim prostě, že by se všichni otáčeli a tam se všichni znaj a navíc můj táta je tam vrchní projektant a všichni ho znaj. Taková známá rodina jsme u nás, takže to by nepřežili ani naši myslím.*

Pojem: *Nejistota ve vztahu*

V heterosexuálním páru je velmi malé procento nejistoty v tom, že by partner či partnerka téměř z ničeho nic změnili svoji sexuální orientaci. U homosexuálních párů tomu může být jinak hlavně v tom období, kdy se jedinec ještě hledá a zkouší, která varianta sexuality mu bude vyhovovat. Je pravdou, že v dnešní době se spousta mladých dívek chce stát zajímavějšími především i pro chlapce, a proto si vymyslí, že jsou lesby. U chlapců se s tímto

absolutně nesetkáme. Líbající se kamarádky na diskotékách většinou pod vlivem alkoholu nejsou žádnou novinkou. Táňa má za sebou již několik lesbických vztahů a i jí se stalo, že si myslela, že má vztah s lesbou, ale tato dívka byla heterosexuální a jejich vztah samozřejmě zkrachoval.

T: *Ty mladý holky, já jsem třeba čistá lesba. Dana ta byla bisexuálka, ted' jsme spolu teda rok, takže by se dalo říct, že to otočila, že jakoby chce jenom holku prostě. Ale většinou ty mladý holky nebo tohle si hrajou na to, že jsou lesby, ale není to tak. A mě jako lesbu to potom třeba, když s nějakou chodím fakt dlouho, fakt s ní něco plánuju a ona mě za zády podvádí s chlapem, tak už je to takový horší no.*

- Subkategorie: Homofobie

Lidé se všeobecně bojí všeho, co neznají, s čím se denně nesetkávají a co není v souladu s jejich kulturou. Mají obavy z toho, že určitá věc či jev je špatná a nebezpečná. Stejně tak je tomu i s homosexualitou. Naštěstí v naší zemi už nedochází k nějakým výrazným homofobním reakcím, ale i tak lidé stále homosexuální orientaci nepřijímají zcela bezproblémově.

Pojem: *Zkušenosti s vnímáním vlastní homosexuality společnosti*

V dobách minulých nebylo na školách o sexuální výchově příliš přednášeno, a proto se lidé především z minulého režimu nemůžou ještě úplně srovnat s tím, že jev homosexuality je běžný a byl zde za jakéhokoliv režimu. Bohužel i své děti můžou či mohli vychovávat tím způsobem, že homosexualita je něco špatného. Všechny respondentky uvedly, že pokud se na veřejnosti chovají dle své orientace (políbí se s partnerkou, jdou spolu za ruce..), všímají si nebo si dříve všímaly reakcí okolí. Lidé se po nich otáčejí a nebo je „nenápadně“ sledují. Zajímavé je, že Silvie, která žije se svojí partnerkou v Praze, má zde velkou anonymitu a lidé by měli být zvyklí na homosexuální páry, má s vnímáním společnosti zkušenost takovou, že jí dost často mrzí reakce mužů a často se pak zamýšlí nad tím, jestli je všichni muži vnímají jako objekty touhy k milostným hrátkám.

S:... *ale tak jako co jsem se setkala, tak ty lidi jakože koukaj hodně. Všichni koukaj a tak jako si šuškej. Je to takový divný, ale co s tím nadělám, že jo.*

T: ...*Já si myslím, že to víc berou ti starší lidi než ti mladí.*

D: *Tak nevím, tak určitě ostatní koukaj hodně. Hlavně ti starší, protože jsou vlastně z jiný doby a moc tomu tak jako nerozumí jak teďka v dnešní době. Takže asi já nevím. Je to takovej divnej pocit, ale po čase jsem si zvykla.*

E: *No občas to bylo teda takový jako dívej, dívej. No ti starší hodně blbě koukaj, to je fakt. Ještě jsem se s tím nesetkala, že by jako něco řekli, nic špatnýho.*

N: *No já už jsem na to tak zvyklá, že já už prostě to neberu jak nějakou prostě výjimku. Já prostě jdu a mně je to úplně jedno, jestli na mě lidi koukaj nebo to. Jo pamatuju si to, že když jsme šly prostě po náměstí, lidi se prostě otočili a jako bylo mi divně, ale teď už prostě nevnímám. Teď už prostě mi to nevadí. Jako je to jejich problém, ať se nedívaj.*

Si: *Tak máš to různý no. Jako nejhorší jsou nadržení chlapi, že. Hlavně v Praze prostě když jdeme, tak se nám prostě stává, asi tak dvakrát do týdne, že nás zastaví nějaký chlap prostě a že mu to teda má nějaký perverzní návrhy, to je nejhorší. A nebo třeba jenom jako někoho potkáme a jenom řekne, že jsme hezký holky a tak to se pousměješ no, když už je to potom po sto osmdesátý, tak už tě to potom taky trošku zamrzí nebo tak, jakože bože jsou všichni nadrženi asi nebo já nevím. A jako cizí lidi na nás nijak nereagujou, že by na nás nevím, házeli něco nebo tak.*

A: *Bud' koukaj, mají šok a nebo se zasmějou. Spíš chlapi to nedokážou pochopit no.*

Pojem: *Vnímání obtížnosti coming out u mužů a žen*

Společnost všeobecně lépe přijímá ženy než muže ať mají jakoukoliv sexualitu. Před výzkumem jsem si pokládala otázku, kdo má těžší sdělit veřejnosti svoji orientaci, zda muži či ženy. Domnívala jsem se, že lehčí to mají muži a to v tom ohledu, že u nich je to mnohdy na první pohled jasné a nemusí ani nic říkat. Všechny respondentky se shodly v tom, že těžší vyjít se svojí orientací veřejně mají muži. Taktéž se shodly v tom, že společnosti je příjemnější vidět dvě ženy spolu než dva muže. I samotné respondentky uvedly, že i když mají s gayi stejnou sexuální orientaci, není jim dvakrát příjemné vidět spolu dva muže. Silvie také uvedla, že si myslí, že rodina, především její ženská část, lépe přijímá gaye než lesby.

So: *... protože u kluků já nevím, ti se i víc za to stydíjou, takže to víc dusí v sobě, že to nechcou ani říct a nevím. Já i sama mně přijde divný prostě u kluků, když vidím dva kluky,*

tak mi to prostě přijde divný, prostě že su na holky já, ale u kluků to moc nemám ráda, nevím.

T: *Tak asi spíš ty chlapi. Já třeba jsem lesba, ale nepotřebuju vidět dva kluky. Mně to vadí. Ne vadí, jako podívám se a to, ale že bych to fakt musela vidět asi ne.*

D: *Já si myslím, že muži, tak je to takový. U holek je to jakože víc očekávatelný nebo nevím jak to mám říct. Je to příjemnější pro okolí, víc se to líbí.*

E: *Určitě kluci. Já si myslím, že to maj těžší, že společnost to prostě hůř přijímá, když je to kluk s klukem tak jim to vlastně přijde nechutný. Mně to třeba nepříjde. Znáám prostě i spoustu lidí heterosexuálů, kteří to prostě berou. Ale kolikrát jim to přijde nechutný. Nevím proč.*

N: *No kluci. No protože, já nevím. Já nevím, lidi to moc neberou tady tohle to. Se na ně podívaj a přijde jim to prostě nechutný, a když třeba jdou dvě holky, tak je to pro ně hnedka příjemnější, ale u kluků už z vlastní zkušenosti vím, že prostě to tak není no.*

Si: *No asi asi muži, jako takhle na veřejnosti bych řekla. Jako když se dva kluci vodí za ruce, tak si myslím, že jsou spíš negativní reakce veřejnosti, než proti dvěma holkám, jakože to, když jsou hezký, tak si chlapi zařvou nebo tak, jinak to tak jako lidi neřeší, bych řekla. Jinak si myslím, že jako prostě je jedno, jestli seš gay nebo lesba, jakože u přátel si myslím, že je to úplně jedno a myslím že o to víc třeba babičky, maminky gayů mně to třeba přijde že když se bavím s nějakým gayem tak jako hrozně si vychvaluje jak se baví s babičkou o svejch klukách a se svou maminkou taky to řeší. Mně přijde, že jsou ještě takoví větší mazánci než normální kluci jakoby. Že maminky si je ještě můžou víc prostě rozmazlovat, že je to můj gayíček prostě, že ještě většinou mají takový hrozně blízký vztahy s těma maminkama, mi přijde. Bych řekla, že ta dámská část rodiny si to užívá, když je kluk gay. O to hůř potom ti chlapi no. Asi ti tátové, nevím no.*

A: *Myslím si, že muži. Tak já nevím, myslím si, že lidem, spíš chlapům se líbí dvě holky, když jsou. A co slýchám od lidí, třeba od kamarádů, tak když jsou dva gayové tak mají k tomu prostě odpor. Ale prostě dvě holky jsou dvě holky. To je prostě něco jinýho, je to takový přirozenější než chlap prostě.*

V: *Tak myslím si, že určitě muži, protože na nich, aspoň na těch co znám, tak je to nějakým způsobem vidět, že jinak mluví, jinak se oblíkají. Mají to těžší, protože i jakoby z vlastní zkušenosti vím, že třeba kamarádi se líp chovají ke dvěma holkám než ke dvěma klukům. Že i když třeba vidí líbat se dvě holky tak není to tak hrozný jako když se líbají dva chlapi*

5.1.6 Současný stav

Po těžkých životních událostech se dostavuje navrácení všeho do starých kolejí, a nebo naopak přijde přizpůsobení se úplně nové situaci. V této kategorii je popisován nynější stav, kde respondentky bilancují se svým životem před coming out.

V této kategorii jsou zařazeny subkategorie rodina a spřízněná duše.

- Subkategorie: Rodina

Součástí rodiny jsme po celý náš život. Záleží nám na rodinných vztazích a na tom, aby mezi námi panovala klidná a přátelská atmosféra. Harmonické rodinné prostředí hraje důležitou roli v tom, že homosexuální jedinec může být sám sebou i mezi svými nejbližšími a nemusí se nijak přetvařovat a tím pádem se může i lépe vyrovnat se svým pocitem odlišnosti.

Pojem: *Změna způsobu sdělení rodině*

V průběhu života každý z nás učiní různá rozhodnutí, kterých pak postupem času může litovat. Někdy bychom rádi něco změnily, ale samozřejmě už to nejde. Nikola a Silvie by rády změnily způsob, kterým se rodina dozvěděla o jejich sexuální orientaci. Zbytek respondentek by zvolil stejný postup sdělování vlastní homosexuality rodině.

So: *Stejným způsobem bych jim to řekla, takže bych to asi nějak neměnila.*

T: *Řekla bych to asi stejně určitě.*

D: *Asi stejným způsobem.*

E: *Asi stejně.*

N: *Jo asi jo. Tak určitě ne při takové příležitosti. Asi bych ji vzala někde na kafe a ne někde v autě rozklepaná.*

Si: *No určitě bych jim to řekla nejradši sama, že jo. Protože to je vždycky nejhorší, když se někdo doví takhle z druhé ruky, ale já nevím, na jednu stranu jsem prostě ráda, protože vím, že by mi to trvalo ještě třikrát dýl než bych se prostě odhodlala a nevím no, prostě to bylo napůl úleva.*

V: *Určitě bych jim to řekla, nechtěla bych žít jakoby někde mimo ně, aby o tom nevěděli a asi bych jednala úplně stejně. Nikdy jsem to nikomu neřekla jakoby bez přípravy, vždycky jsem při nějaký zvláštní situaci nebo jsem je na to připravila.*

Pojem: *Vnímání změny vztahů po coming out s rodinou*

Eva, Nikola, Silvie, Aneta a Vendula uvedly, že jejich rodinné vztahy z jejich pohledu neutrpěly žádnou hlubší újmu a vše je tak jako před přiznáním své sexuální orientace. I Dana uvedla, že se vztahy nezměnily, a pokud ano, tak jedině k lepšímu. Bohužel u Sofie a Táni není po coming out rodinná situace příliš dobrá, obě mají problém s matkou.

So: ... *ale s rodinou to jo, to hodně. S tatškou ani tolik ne, ale spíš s tou mamkou no.*

T: *No hádáme se s mámou teda, protože se jí nelíbí, že jezdím za Danou, že tam jsem fakt každé víkend nebo že nejsem doma no.*

D: *Vůbec ne, vůbec se nezměnily. Spíš je to takový lepší no.*

E: *Spíš ne.*

N: *S rodinou vůbec.*

Si: *S rodinou ani ne, protože tak jak jsem před tím nemluvila o klukách, tak teďky nemluví o přítelkyních, ale prostě mluvím, tak nějak jako o kamarádkách mi přijde.*

A: *Nezměnily.*

V: *S rodinou asi taky ne.*

Pojem: *Současné vztahy po coming out s rodinou*

Nedá se říct, že by se všichni rodiče vyrovnali s tím, že mají dceru lesbu. U někoho stále probíhají bouřlivé emoční reakce na téma homosexuality, jiní se snaží věřit v něco, co se už ale nezmění. Je snad otázkou času, než se rodiče srovnají s tím, že jejich dcera s homosexualitou opravdu nic neudělá. Snad se nestane, že by se rodiče s tímto nikdy nevyrovnali. V podstatě jde jen o maličkost. Vendula měla po coming out doma napjaté vztahy především s přítelem od matky, který nebyl schopný nějakou dobu její homosexualitu přijmout, ale v současné době, po sedmi letech od oznámení, spolu už zase normálně vychází. Sofiina matka se nedokáže s její orientací stále vyrovnat a ani Sofie už nemá sílu se s ní snažit vycházet lépe, protože jí matka natolik slovně ublížila, že jí to není schopná odpustit. Hodně podobné je to u Tániny matky, která nechce slyšet a nemá zájem o dceřiny přítelkyně. Táňa cítí, že v matce nemá oporu a že celá její příbuzenská strana stále věří v to, že není lesba.

So: *S tou mamkou se skoro vůbec nebavím. Jenom o škole a to naše bavení je zase jenom hádka, takže takhle no. ...to ne jako, ale když přijde na to téma, tak hnedka hádka, hnedka prostě brečí, je prostě na infarkt. No a jakože třeba já už prostě skrz to, co mně třeba říkala, jakože se za mě stydí, že su hrozná a že su divná, že už se k ní nedokážu chovat normálně, protože mám pořád v sobě ty její slova, takže na ňu prostě vybuchnu aji skrz každou kravinu. ...a nedokáže se s tím prostě srovnat no.*

T: *Máma, ta to teď, ta ví, že jsem na holky, ale nepřeje si, abych byla s holkama u nás doma. Abych si tahala holky vyloženě domů. ...Tam je to divoký na tý máminý straně. Tam mi spíš nikdo nevěří furt, že jsem na holky. Tam jako doufaj... No tak jako když jí řeknu třeba, že se s Danou hádám, tak mi poradí občas, jo ale jako asi se nemůžu spoléhat na to, že by mi někdy pomohla v něčem, kdybych to potřebovala.*

Si: *Teď je to tři roky. No teď je to taková fáze ignorace bych řekla. Je to pořád takový napůl trošku tabu.*

V: *Nejhorší to teda bylo s tím matčíným přítelem, jak už jsem říkala, ale i s tím se teď už docela bavíme a vycházíme spolu.*

Pojem: *Vztah rodiny k současné přítelkyni*

Mezi hlavní náplně života většiny lidí patří spokojený partnerský vztah. Partneři jsou obvykle rádi, když se mohou pochlubit svým rodinám tím, s kým jsou v současném vztahu, naplňují si tím potřebu sounáležitosti, kdy získávají pocit, že je rodiče a okolí přijímá takové, jací jsou i s jejich partnery. U Dany a Venduly rodina přijala jejich přítelkyně bez sebevětších problémů. U Silvie rodiče stále spíše berou její partnerku jako její kamarádku. Tániny rodiče její přítelkyni znají, dokonce i jedna babička, ale její matka nejeví zájem její přítelkyni poznat blíže. Sofiina matka by momentálně její přítelkyni nejspíš nepřijala, ale otec i sestra už s ní byli seznámeni.

So: *Ne, mamka ju v životě neviděla, taťka jo. No a ségra ta ju viděla jako, ta ju zná.*

T: *Táta ji zná, i mamka, i babička dokonce z tátový strany. ...No ona mi říká ať se na ni vyseru a takhle.*

D: *...prostě ji vzali líp jak kdejakýho mýho předešlejšího kluka. Takže v pohodě.*

Si: *Oni jako, já mám teďka teda přítelkyni a je o takový, že se mě na ni ptaj asi podobně jako na moje kamarádky ostatní. Prostě se zeptaj, no co jste dělaly. Jako nezeptaj se mě,*

jak vám to třeba klape nebo tak. Já si myslím, že to berou tak, jakože jsme jako kamarádky, ale není to nejhorší. Nezakazují mi nic, jako může k nám přijet normálně na víkend a je to v pohodě prostě. Nemusíme se skrývat na lavičkách a tak.

V: *...vlastně rodina přijala i moji přítelkyni bývalou i současnou...*

Pojem: *Vztah rodiny přítelkyně k její partnerce*

Nejen vztah vlastní rodiny k přítelkyni je důležitý. Určitou roli hraje i vztah rodiny přítelkyně k její partnerce. Táňa se během rozhovoru zmínila o tom, jak jejich vztah vnímá Dany rodina.

T: *... celá rodina, její vlastně pravej táta nebo tohle, její sestry jsou všichni v pořádku, jako v pohodě.*

- Subkategorie: Spřízněná duše

Opravdoví přátelé jsou tu pro nás téměř za jakýchkoli okolností. Přijímáme a tolerujeme jejich chyby, stejně jako oni tolerují ty naše. Bohužel se může stát, že z nějakého důvodu se přátelství přeruší. Ale pokud jsme si byli hodně blízcí, vždy si najdeme cestu, jak s naší spřízněnou duší neztratit kontakt. Někdy se cesty opravdu rozdělí, ale v někde hluboko v nás zůstávají tito lidé neustále.

Pojem: *Změna vztahů po coming out s přáteli*

Všechny respondentky uvedly, že se jejich vztahy s přáteli nijak nezměnily. Tím, že řekly svému okolí o své sexuální orientaci, se jejich život rozrostl o několik přátel. Pouze Nikola uvedla, že díky coming out ztratila nejlepší kamarádku.

So: *Tak s přátelama ne...*

T: *Ale hodně jich přibylo, spíš těch holek no, těch kámošek, asi tak.*

N: *...mi narostlo přátelů. S přátelama, no já jsem měla nejlepší kamarádku a tý jsem to řekla a ona mě potom opustila, jakože. A to mě teda hodně bolelo, ale s ostatníma kamarádama, tak jako vzali to, že jo.*

Si: *A s přátelama vůbec, to jako, jedině k lepšímu, že konečně se můžu jim vychloubat, všechny moje holky.*

A: *Myslím si, že jsem tím neztratila žádný přítele.*

V: *Tak s přáteli určitě ne, to s nikým.*

Pojem: *Současné vnímání vlastní homosexuality*

Když se homosexuální osoba smiřuje se svojí orientací, je důležité, aby po tomto procesu došlo k úplné sebeakceptaci sebe jako lesby či gaye. Sofie ani Táňa nemají žádný větší problém s tím veřejně o sobě tvrdit, že jsou lesby. Zrovna u těchto dvou je to vcelku zajímavé, protože následky coming out v jejich rodinách zanechaly i do teď jizvy na duši matek. Je vidět, že sebevědomí jim nechybí a to by jim mohl závidět i kdejaký heterosexuál.

So: *Jako já se za to nestydím,...*

T: *No tak já se za to nestydím, asi tak bych to řekla. Proč bych to neřekla na plnou hubu.*

Pojem: *Vystupování s přítelkyní na veřejnosti*

U heterosexuálních párů je normální, že si čas od času nějakým drobným způsobem dokazují lásku na veřejnosti. Může jít o chození za ruku či sem tam letmý polibek. Je to vlastně vyjádření, že nám na druhém člověku záleží a pro okolí je to signál, že tito dva lidé patří k sobě jako pár. Nikomu to nepřijde nijak zvláštní. Naproti tomu homosexuální páry se na veřejnosti většinou moc neprojevují, protože ví, že by byly ihned středem zájmu. Sofii by nejspíše nevadilo, kdyby se na veřejnosti chovaly s přítelkyní jako pár, ale její partnerce to není příjemné. Táňa nemá problém s tím, aby se chovala s Danou ve společnosti jako pár, protože dle jejích slov vypadá jako chlapec. Vendula se s bývalou přítelkyní taktéž před veřejností spíše skrývala, ale v současnosti již nemá problém s tím projevit lásku svojí přítelkyni i mimo domov.

So: *No my se tak jako nechováme, protože ona tak jako tolik nechce, abysme se projevovaly.*

T: *Za ruku chodíme, ale i lidi co to neví, tak to nepoznají, já vypadám jako kluk, tak to nepoznají, dokud nepromluví.*

V: *Hm, myslím si, že na nás by to nikdo nepoznal, protože nejsme nějakým způsobem výstřední nebo jiní, ale jako pár se teď chováme. Jsme vlastně s mojí bývalou přítelkyní, to to*

bylo naopak. To jsme se nevodily za ruku, nedávaly jsme si nikde pusy, takže každé si myslí, že jsme kamarádky, ale teď se současnou přítelkyní tak to bereme jako běžnou věc.

Pojem: *Plány s přítelkyní*

Pokud začínáme nový partnerský vztah, plánujeme si s přítelem či přítelkyní určitou budoucnost. Ne jinak je tomu u Táni a Dany, které se plánují registrovat a sestěhovat se k sobě.

T: *Plánuju se stěhovat za rok, až dodělá školu, že by jsem se nastěhovala k ní, oni mají ohromnej rodněj barák na vesnici, takže tam.*

D: *Ona se bude stěhovat za mnou. My máme takovej dvoupatrák, takže my budem bydlet nahoře a rodiče dole.*

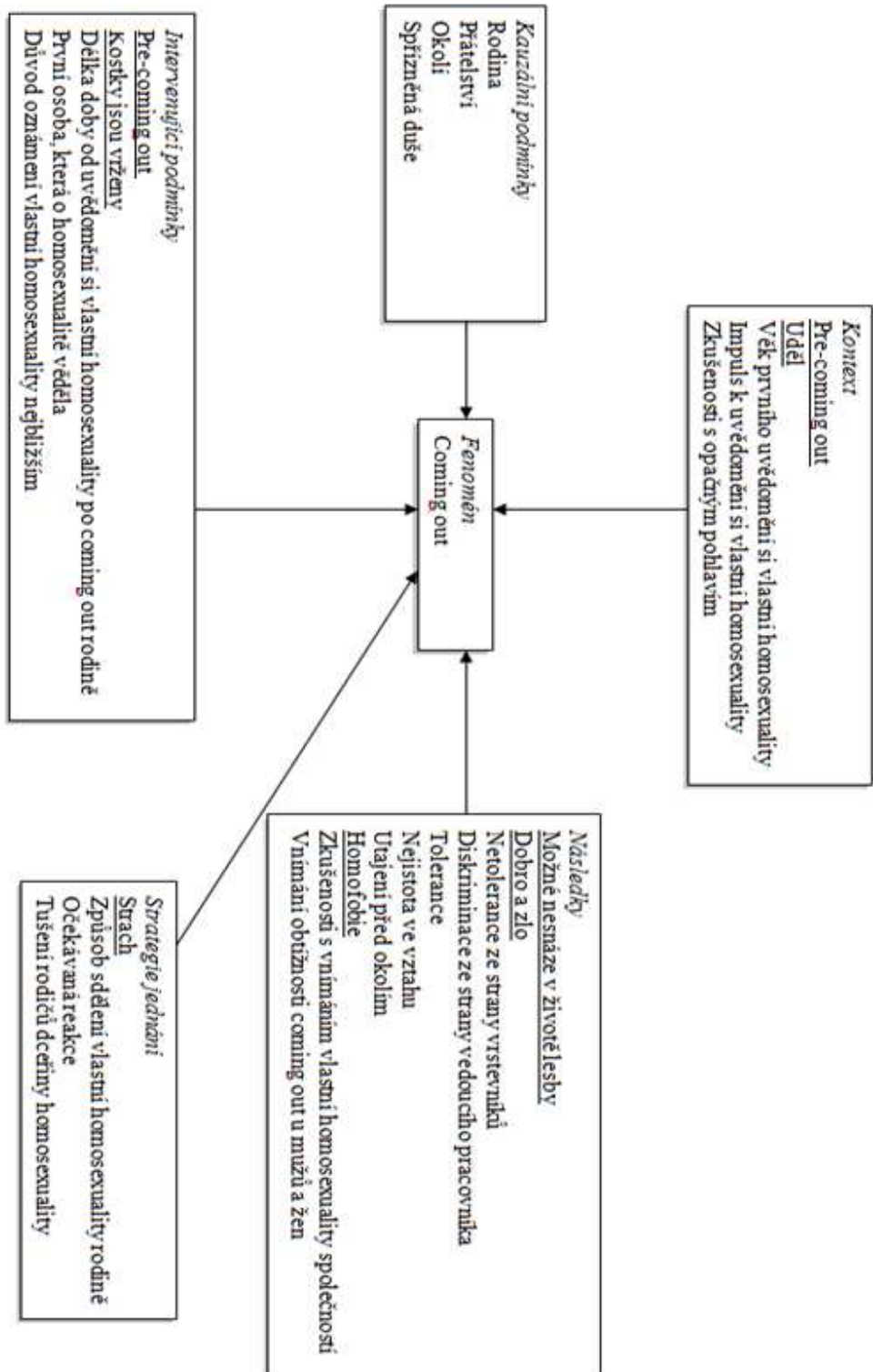
Pojem: *Utajení před matkou*

Táňa zatím před svou matkou tají, že má v plánu se registrovat se svojí nynější přítelkyní, protože se obává matčiny reakce. Je si jistá, že matka jí na registraci na úřadě nepřijde.

T: *Ne, řekla by mi, že až se spolu nastěhujete a pohádáte se, ty nebudeš mít kde bydlet, tak pak za mnou nechod'.*

5.2 Axiální kódování

Obrázek 2: Vyhodnocené schéma axiálního kódování



Pokud začneme uvažovat o coming out u homosexuální osobnosti, je nutné si nejprve uvědomit, co k tomuto jevu jedince v první řadě vedlo. V určitém věku si jedinec začne uvědomovat, jestli ho přitahují děvčata nebo chlapci. Pokud je tomu tak, že člověka přitahuje stejné pohlaví, nechce si to ze začátku přiznat. Zkouší přeci jenom navázat vztah s opačným pohlavím a doufá, že se třeba časem do dané osoby zamiluje a bude po problémech. Často je však tato snaha marná a heterosexuální vztah krachuje. Nejen tento impuls může mít vlastně pozitivní přínos pro plnou akceptaci sebe jako homosexuála, protože díky této zkušenosti si člověk uvědomí, kým doopravdy je. Velký vliv na coming out mají především rodinné vztahy, přátelské a postoje společnosti k homosexualitě. Sice je naše společnost rok od roku tolerantnější k menšinám, ale stále občané našeho státu neberou tuto variantu sexuální orientace jako normu, a tak homosexuální jedinci vnímají sebe sama jako „jiné“. Rodinné vztahy jsou důležité v tom ohledu, jak jedinec akceptuje sebe jako homosexuála. Pokud má jedinec dobrý vztah alespoň s jedním z rodičů a doma panuje otevřená atmosféra, kdy se členové běžně svěřují se svými starostmi a problémy, je pro něj coming out lehčí, může se tak přiznat ke své sexuální orientaci beze strachu. Někdy ale může být téma sexuality v rodině tabu, a tak se může stát, že díky tomuto se gay či lesba nikdy rodině nepřizná. Vztahy mezi přáteli jsou taktéž pro coming out podstatné. Pokud si jedinec není jistý, jak jeho sexuální orientaci přijmou jeho nejbližší přátelé, pak s tímto faktem může čekat, až si nějakým způsobem ověří, zda nebude přáteli zavrhnut. Mezi jevy, které vedly k plnému coming out, patří délka doby od chvíle, kdy si jedince uvědomí, že má homosexuální orientaci po svěřením se rodině. Tato doba je charakteristická skrýváním sebe jako lesby či gaye před okolím. Někdy je krátká v řádech dnů nebo měsíců, ale jindy může trvat i několik let, než jedinec sebere odvahu se svou menšinovou orientací někomu svěřit. Často přemýšlí o tom, kdo bude tím, který se jako první dozví o jejich přitažlivosti ke stejnému pohlaví, většinou to bývají nejlepší přátelé, sourozenci nebo rodiče. Těmto blízkým osobám věří, že zachovají jejich tajemství a nejvíce jim důvěřují. Pokud se jedinec rozhodne pro coming out, přemýšlí, jak o své sexuální orientaci říct rodině a okolí. Má obavy z toho, jak bude jeho homosexualita přijata a představuje si reakci na tuto situaci. Mnohdy může být reakce lepší, než se člověk domníval, ale jindy zase horší. I to, že rodič tušil, že má dítě homosexuála, někdy nemusí znamenat, že nedoufal v opak, a tak se i přes toto tušení s novou situací špatně vyrovnává. S přiznáním odlišné sexuální orientace od majority přichází určité starosti, ale i radosti. Jedinec homosexuál se dostává mezi lidi se stejnou sexuální orientací a rozšiřuje si tím okruh známých a přátel. Co se týče problémů

spojených s homosexualitou, tak se mohou vyskytovat jak v rodině, tak s přáteli a vůbec celé společnosti. Může se stát, že rodina svého homosexuálního člena nepřijme a z toho vyvstávají další problémy, jako můžou být stěhování se od rodičů nebo vzniku problematického vztahu s rodinou. Někteří přátelé se mohou k lesbě či gayovi otočit zády, což může ranit jejich city. Taktéž vystupování na veřejnosti jako homosexuál nemusí proběhnout zcela bez obtíží. Nejen že se za homosexuálním párem většinou každý otočí, což by bylo to nejmenší, ale alkohol a jiné návykové látky, které dodají majoritnímu člověku kuráž, mohou způsobit, že na tyto lidi někdo slovně ale i fyzicky zaútočí. Jednoznačně těžší mají vystupování na veřejnosti gayové, protože oproti lesbám jsou nápadnější. Záleží ovšem také na velikosti místa bydliště. Na vesnicích se homosexuálové obvykle skrývají, protože tím nechtějí ublížit jejich či partnerovým, partnerčíným rodičům. Vzhledem k tomu, že společnost si leseb nevšímá, je k nim vcelku tolerantní a mužům se zdá být lesbický pár atraktivní. Bohužel se může stát, že některé mladé dívky chtějí na sebe upoutat pozornost. A to tak, že se chovají jako lesby, ale ve skutečnosti jsou heterosexuálky. To pak může pro skutečnou lesbu znamenat, že se zamiluje do nepravé.

6 SHRNU TÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

Všechny respondentky, které se účastnily mého výzkumu, se považují za ženy s homosexuální orientací, které si prošly obdobím coming out. Příběh každé lesby je jiný a jedinečný, ostatně jako každého člověka. Dohromady v nich ale můžeme spatřovat určitou podobnost. K dosažení cíle výzkumu byly definovány tři výzkumné otázky. Na první otázku, **co předcházelo, a jak probíhalo oznámení své orientace rodině a okolí**, lze odpovědět tak, že každá z respondentek si v období dospívání uvědomila, že je homosexuálně orientovaná. Tři respondentky si naplno uvědomily svoji orientaci díky určité pohnutce. Než došlo k akceptaci sebe jako lesby, pět z žen zkoušelo mít vztah s mužem. Jedna respondentka tohoto období lituje a nejraději by začala svůj homosexuální život rovnou bez mužů. Jako první, kdo se o homosexualitě respondentek dozvěděl, byly spíše nejlepší přátelé, než někdo z rodiny. K těmto lidem měly dotazované důvěru a věřily jim. S oznámením vlastní homosexuality rodině respondentky více otálely a sbíraly odvahu. Způsob oznámení rodině byl různý, čtyři respondentky využily příležitosti a čtyři respondentky se snažily si většinou s matkou v klidu promluvit. Někteří rodiče už tušily, že jejich dcera má homosexuální orientaci, a proto to pro ně nebylo až takové překvapení. Druhá výzkumná otázka zněla, **jaká byla zpětná vazba bezprostředně po oznámení vlastní homosexuality v rodině a širším okruhu**. Respondentky se setkaly s negativními reakcemi především u rodiny. Nejčastěji dceřinu homosexualitu nesly matky, otcové s tímto neměli žádný větší problém. Sourozenci brali sexuální orientaci jejich sestry naprosto dobře. Především dvě matky se špatně srovnávaly s homosexualitou jejich dcer, měly jinou představu o jejich budoucnosti. Pouze jedna respondentka byla donucena se po coming out rodině odstěhovat do jiného většího města především kvůli příteli její matky. Ve vztahu k bývalé přítelkyni jedna rodina neměla žádný problém a jedna zakázala respondentce se s ní stýkat. I přes tento zákaz se ale respondentce značně ulevilo, když se rodiče dozvěděli o její sexuální orientaci. Po oznámení své homosexuality rodině následovalo seznámení se situací přátelům, ve škole a v zaměstnání. Přátelé většinou neměli se sexuální orientací své kamarádky větší problémy. Téměř mimořádně se objevila negativní reakce a okruh přátel se spíše zvýšil. Spolužáci i učitelé, kteří vědí, že mezi sebou mají nebo měli lesbu, tuto skutečnost nijak nezveličovali. Třetí výzkumná otázka se táže, **jak vypadá současná situace po coming out**. Respondentky kromě dvou uvedly, že nevnímají žádnou změnu jejich vztahů s rodinou. U těchto dvou se především matky stále nevyrovnaly s homosexuální orientací její dcery a nemají zájem se seznámit ani s jejich přítelkyněmi. U ostatních rodin je vztah k současným přítel-

kyním respondentek vcelku dobrý. Dvě respondentky se plánují registrovat, ale matka jedné z nich o tomto plánu zatím neví. S přáteli se taktéž vztahy nijak výrazně nezměnily, kromě pár výjimek. Pokud se lesby na veřejnosti chovají dle své sexuální orientace, vnímají často reakce okolí. Naštěstí jde většinou pouze o jejich sledování bez hanlivých slovních urážek. Mužskou formu homosexuality ženy lesby nepřijímají příliš dobře, je jim nepříjemné vidět dva gaye na veřejnosti, proto uvádí, že říci svému okolí o homosexuální orientaci mají obtížnější muži.

Nyní k samotnému cíli výzkumu, který zněl **zjistit, jakým způsobem se změnila kvalita života homosexuálně orientovaných žen po coming out**. V pojetí kvality života jsem se zaměřila na oblast mezilidských vztahů. Coming out respondentkám přinesl bez pochyby hodně nových poznatků, jak pozitivních tak negativních. Obecně lze tvrdit, že v určitém období po coming out utrpěly rodinné vztahy menší újmu. Nicméně poté, co se rodina vyrovnala s homosexualitou svého člena, se vše vrátilo do původního stavu. Samozřejmě, ne u všech. U některých jsou rodinné vztahy i nadále napjaté. Co se týče vztahů s přáteli, respondentky jsou obohaceny o nové přátele ze „svých“ řad. Bohužel někteří staří přátelé z jejich života zmizeli, protože se nedokázali a nebo nechtěli vyrovnat s homosexuální orientací své přítelkyně. Ve společnosti se lesby nemohou projevovat vždy podle své orientace, protože se stává, že se setkávají s nepříjemnými narážkami na jejich osobu, bohužel i mezi vrstevníky. Tyto reakce pak homosexuální ženy mrzí.

ZÁVĚR

Tato diplomová práce se zabývá tématem ženské homosexuality, coming out a kvalitou života. Je rozdělena do dvou částí. Teoretická část se zabývá definováním kvality života, homosexualitou jako takovou, protože o lesbické variantě sexuality příliš mnoho literatury není. Jak jsem řekla v úvodu, společnost se věnuje spíše gayům než lesbám. V životě homosexuála je coming out jedním z nejdůležitějších období, které zanechává stopy na duši a bohužel někdy i na zdraví také v jeho budoucnosti. Problematika homosexuality je ve společnosti v současnosti diskutované téma, nicméně se domnívám, že stále není natolik dobře přijímána, aby jedinec mohl vést běžný život bez nálepky homosexuál.

Za stěžejní část této práce považuji praktickou část. Respondentky, které se účastnily polostrukturovaného rozhovoru se mnou, byly všechny velice komunikativní a poskytly mi cenné údaje, díky kterým jsem mohla zpracovat pomocí kódování výzkumné šetření. Do této doby jsem osobně neznala žádnou lesbu a nevěděla jsem pořádně co si o nich myslet. Člověk se setkává s různými výroky ve společnosti o homosexuální menšině, a tak i já jsem měla pohled na ně určitým směrem pokřivený. Nicméně díky této práci a především výzkumné části jsem pochopila, že i tito lidé jsou pořád lidmi a nemáme právo je nějakým způsobem ze společnosti vyřazovat.

Bylo by jistě zajímavé zpracovat výzkum i z druhé strany, a to z pohledu rodičů, sourozenců a přátel, ale vzhledem k citlivosti tématu je toto spíše nemožné.

Přínos této práce spatřuji v tom, že by především výzkumné šetření mohlo sloužit poradnám, nestátním organizacím zabývajících se homosexualitou a menšinami ve společnosti, webům zabývajících se lesbickou ale i gay komunitou. Taktéž by mohla sloužit i všem homosexuálně orientovaným jedincům, kteří si třeba doposud coming out neprošli a mají z něj obavu. Po přečtení této práce by mohli sebrat odvalu sdělit svoji sexuální orientaci svému okolí. Stejně tak by mohla široká veřejnost, rodiče a přátelé gayů a leseb lépe seznámit se zkušenostmi coming out a zjistit tak, že mít ve své blízkosti homosexuála není žádná životní katastrofa.

Na závěr bych sdělila, že jsem tuto práci vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí diplomové práce a použila jsem pouze literaturu uvedenou v seznamu použité literatury.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BALCAR, Karel, LANGMEIER, Josef a Jan ŠPITZ, 2000. *Dětská psychoterapie*. 2. rozšířené vydání. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-717-8381-1.
- [2] BUDINSKÝ, Václav a Jaroslav ZVĚŘINA, 2004. *Vše o sexu: Sexuologie a sexuální praxe pro každého*. Praha: Ikar. ISBN 80-249-0460-8.
- [3] CAPPONI, Věra, Růžena HAJNOVÁ a Tomáš NOVÁK, 1994. *Sexuologický slovník*. Praha: Grada Publishing. ISBN 80-7169-115-1.
- [4] CARR, Alan, 2001 cit. podle MAREŠ, Jiří, 2006. *Kvalita života u dětí a dospívajících*. Brno: MSD. ISBN 80-86633-65-9.
- [5] DOLEŽALOVÁ, Pavla, 2003 cit. podle MÜHLPACHR, Pavel a Helena VAĎUROVÁ, 2005. *Kvalita života: teoretická a metodologická východiska*. Brno: Masarykova univerzita v Brně. ISBN 80-2103-754-7.
- [6] DRAGOMIRECKÁ, Eva a Ctirad ŠKODA, 1997 cit. podle MÜHLPACHR, Pavel a Helena VAĎUROVÁ, 2005. *Kvalita života: teoretická a metodologická východiska*. Brno: Masarykova univerzita v Brně. ISBN 80-2103-754-7.
- [7] FIFKOVÁ, Hanka, 1998. *O sexu*. Praha: Grada Publishing. ISBN 80-7169-673-0.
- [8] GIDDENS, Anthony, 1999. *Sociologie*. Praha: Argo. ISBN 80-7203-124-4.
- [9] HALEČKA, Tibor, 2001 cit. podle MÜHLPACHR, Pavel a Helena VAĎUROVÁ, 2005. *Kvalita života: teoretická a metodologická východiska*. Brno: Masarykova univerzita v Brně. ISBN 80-2103-754-7.
- [10] HENDL, Jan, 2008. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-485-4.
- [11] CHYTIL Oldřich a Dana SÝKOROVÁ, 2004. *Autonomie ve stáří: strategie jejího zachování*. Ostrava: Zdravotně sociální fakulta Ostravské univerzity. ISBN 80-7326-026-3.
- [12] JANOŠOVÁ, Pavlína, 2000. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Praha: Karolinum. ISBN: 80-7184-954-5.
- [13] JANOŠOVÁ, Pavlína, 2008. *Dívčí a chlapecká identita*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-2248-9.
- [14] KAMÍN, Tomáš, 2004. *Výchova, vzdělávání a kultura ve vztahu k národnostním menšinám: mezinárodní konference: 3. setkání národnostních menšin a 22. setkání*

- Hnutí R: 13.-14. listopad 2003*. Redaktor Jaroslav Balvín. Praha: Komise Rady hl. m. Prahy pro oblast národnostních menšin. Praha a národnosti. ISBN 80-902-9726-9.
- [15] KŘIVOHLAVÝ, Jaro, 2002. *Psychologie nemoci*. Praha: Grada. ISBN 80-247-0179-0.
- [16] KŘIVOHLAVÝ, Jaro, 2001. *Psychologie zdraví*. Praha: Portál. ISBN 80-717-8551-2.
- [17] MARCELA, 1990. *Sexmise*. Praha: Ex libris. ISBN 80-90-0090-3-4.
- [18] MAREŠ, Jiří, 2006. *Kvalita života u dětí a dospívajících*. Brno: MSD. ISBN 80-86633-65-9.
- [19] MAŘÍKOVÁ, Hana, PETRUSEK, Miloslav a Alena VODÁKOVÁ, 1996. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-164-1.
- [20] MATOUŠEK, Oldřich, 2008. *Slovník sociální práce*. 2. přepracované vydání. Praha: Portál. ISBN 978-807-3673-680.
- [21] MOŽNÝ, Ivo, 2002. *Česká společnost: nejdůležitější fakta o kvalitě našeho života*. Praha: Portál. ISBN 80-717-8624-1.
- [22] MÜHLPACHR, Pavel a Helena VAĐUROVÁ, 2005. *Kvalita života: teoretická a metodologická východiska*. Brno: Masarykova univerzita v Brně. ISBN 80-2103-754-7.
- [23] NAKONEČNÝ, Milan, 2009. *Psychologie osobnosti*. 2. rozšířené a přepracované vydání. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-1680-5 (Váz.).
- [24] NOVÁK, Tomáš, 2002. *O předsudcích*. Brno: Doplněk. ISBN 80-723-9121-6.
- [25] ORVIN, George, 2001. *Dospívání: Kniha pro rodiče*. Praha: Grada Publishing. ISBN 80-247-0124-3.
- [26] PAYNE, Jan, 2005. *Kvalita života a zdraví: nejdůležitější fakta o kvalitě našeho života*. Praha: Triton. ISBN 80-725-4657-0.
- [27] PONDĚLÍČEK, Ivo, 2000. *Každopádně sexualita: Asi 50.000 slov o sexu pro mladé i starší*. Praha: Otakar II. ISBN 80-86355-49-7.
- [28] PROCHÁZKA, Ivo, 2002. *Coming out: průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe*. Praha: Gay iniciativa v ČR. ISBN 80-238-8850-1.

- [29] PŠENIČKA, Oldřich, 1994. *Sexuální výchova v rodině: Radost být matkou a také otcem*. Hradec Králové: ATD Hradec Králové. ISBN 80-901524-1-4.
- [30] QUIRK, Joe, 2007. *Po čem ženy touží a proč se muži nechtějí vázat: Pravda o spermiích, vajíčku, genech, lásce a sexu*. Praha: Ikar. ISBN 978-80-249-0914-1.
- [31] SIČÁK, Andrej, 2001 cit. podle MÜHLPACHR, Pavel a Helena VAĐUROVÁ, 2005. *Kvalita života: teoretická a metodologická východiska*. Brno: Masarykova univerzita v Brně. ISBN 80-2103-754-7.
- [32] SOBOTKOVÁ, Irena, 2007. *Psychologie rodiny*. 2. přepracované vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-250-8.
- [33] ŠEĐOVÁ Klára a Roman ŠVAŘÍČEK, 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-313-0.
- [34] ŠEFFLOVÁ, Markéta 2001 cit. podle MÜHLPACHR, Pavel a Helena VAĐUROVÁ, 2005. *Kvalita života: teoretická a metodologická východiska*. Brno: Masarykova univerzita v Brně. ISBN 80-2103-754-7.
- [35] ŠILEROVÁ, Lenka, 2003. *Sexuální výchova: Jak a proč mluvit s dětmi o sexualitě*. Praha: Grada Publishing. ISBN 80-247-0291-6.
- [36] TALANDOVÁ, Jaroslava, 1997 cit. podle JANOŠOVÁ, Pavlína, 2000. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Praha: Karolinum. ISBN: 80-7184-954-5.
- [37] UZEL, Radim, 2005. *Pod peřinou*. Praha: Nakladatelství XYZ. ISBN 80-86864-29-4.
- [38] VYMĚTAL, Jan, 2003. *Lékařská psychologie*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-740-X.
- [39] VYMĚTAL, Jan, 2010. *Úvod do psychoterapie*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2667-0.
- [40] WEISS, Petr a Jaroslav ZVĚŘINA, 2001. *Sexuální chování v ČR- situace a trendy*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-558-X.
- [41] ZVĚŘINA, Jaroslav, 2003. *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. Brno: Akademické nakladatelství CERM. ISBN 80-7204-264-5.

Elektronické zdroje:

- [42] *Coming out story: Soay*, 2011. Lezz.cz [online]. [cit. 2012-02-15]. Dostupné z: http://lezz.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=65:coming-out&catid=61:coming-out-stories&Itemid=92.

- [43] ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ, 2011. *Registrované partnerství za prvních pět let uzavřelo 1181 dvojic*. České noviny.cz [online]. [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: http://www.ceskenoviny.cz/domov/zpravy/registrovane-partnerstvi-za-prvnich-pet-let-uzavrelo-1181-dvojic/669909?utm_source=rss&utm_medium=feed.
- [44] ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ, 2009. *Sňatek homosexuálů umožňuje zatím jen pět zemí v Evropě*. 004.cz [online]. [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <http://www.004.cz/snatek-homosexuálu-umoznuje-zatim-jen-pet-zemi-v-evrope>.
- [45] KŘIVOHLAVÝ, Jaro, 2007. *Kdy je člověk šťastný?* [online]. [cit. 2010-04-02]. Dostupný z WWW: _ <http://jaro.krivohlavy.cz/node/92>.
- [46] RILEY, Bettina H, 2010. *GLB Adolescent's "Comingout"*. Journal of Child and Adolescent Psychiatric Nursing [online].č. 1 [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=4&hid=11&sid=8c876f2a-d66e-4bc7-a586-083697409429%40sessionmgr10>.
- [47] SOCIOLOGICKÝ ÚSTAV AV ČR, 2011. *Názory české veřejnosti na práva homosexuálů- květen 2011*. [online].[cit. 2012-02-14]Dostupné z:http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/101156s_ov110530.pdf

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AIDS Acquired Immune Deficiency Syndrome

Aj. A jiné

Atd. A tak dále

Atp. A tomu podobné

AV ČR Akademie věd České republiky

HIV Human immunity virus

Např. Například

Resp. Respektive

Tzn. To znamená

Tzv. Tak zvaně

WHO Světová zdravotnická organizace

SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK

| | |
|---|----|
| Tabulka 1: Způsobí přiznání k homosexualitě potíže v soužití s ostatními lidmi ve Vašem městě či obci?..... | 38 |
| Obrázek 1: Schéma axiálního kódování..... | 44 |
| Obrázek 2: Vyhodnocené schéma axiálního kódování..... | 79 |